

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

την επιβλέπουσα κα.Αθηνά Σταυρίδου για την καθοδήγηση ,υπομονή και μετάδοση μεθόδου ,

την ομάδα συστεγασμένης εργασίας “πύραυλος “ και την Β.Ρ.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΝΟΜΑΔΙΣΜΟΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ/
ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2013

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΘΗΝΑ ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ
ΜΕΛΙΝΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1. Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ	11-30
ΑΠΟ ΤΑ ΕΠΙΚΟΙΣΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑΣ	
ΣΤΑ ΝΟΜΑΔΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑΣ	
1.1. ΤΑΧΥΤΗΤΑ ΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΗΣ ΣΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙΚΟΙΣΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ -Ο ΧΩΡΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΜΕΝΗΣ ΔΟΜΗΣ	12-19
1.1.1 ΕΔΑΦΙΚΗ-ΕΠΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ	
1.1.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΣΥΝΟΨΗ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	
1.2. ΤΑΧΥΤΗΤΑ ΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΗΣ ΣΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΜΕ ΝΟΜΑΔΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ -ΧΩΡΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΒΑΣΙΣΜΕΝΟ ΣΤΑ ΔΥΚΤΙΑ	20-30
1.2.1 ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΞΗ ΝΟΜΑΔΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ	
1.2.1.1 ΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΣΤΗΝ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	
1.2.1.2 Ο ΝΟΜΑΣ ΣΤΟ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ	
1.2.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΣΥΝΟΨΗ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	

2. ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΝΟΜΑΔΙΣΜΟΥ	31-50
2.1 ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΝΟΜΑΔΙΣΜΟΣ	32-37
2.1.1 ΣΤΙΓΜΙΑΙΑ ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	
2.1.2. ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΜΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	
2.1.3 ΝΕΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΨΗΦΙΑΚΟ ΝΟΜΑΔΙΣΜΟ	
2.2 ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΦΥΣΙΚΟ ΧΩΡΟ	38-41
2.2.1 ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ	
2.2.1.1 ΑΣΥΡΜΑΤΑ ΔΥΚΤΙΑ	
2.2.1.2 ΣΜΙΚΡΥΝΣΗ ΣΥΣΚΕΥΩΝ	
2.3 ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ	42-50
2.3.1 ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΨΗΦΙΑΚΟ ΝΟΜΑΔΙΣΜΟ.	
2.3.2 ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΟΠΩΣ ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΦΥΣΙΚΟ ΧΩΡΟ	
3. ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΝΟΜΑΔΙΚΩΝ ΦΥΛΩΝ	51-66
3.1 ΝΟΜΑΔΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑ	52-61
3.1.1 ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΕΤΕΛΕΣΑΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΔΥΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΝΟΜΑΔΩΝ	
3.1.1.1 ΑΠΟΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	
3.1.1.2 ΑΠΟ-ΤΟΠΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	
3.1.2 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ-ΝΟΜΑΔΩΝ	
3.1.2.1 ΝΕΟΜΙΝΙΜΑΛΙΣΜΟ	
3.1.2.2 CO-WORKING	
3.1.2.3 ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΟΡΙΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ –ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ	
3.2.ΝΟΜΑΔΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ	62-65
3.2.1 Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΛΙΤ ΝΟΜΑΔΩΝ: Ο ΡΟΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΟΥ ΚΑΣΤΕΛΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΥΚΤΙΟΥ	
3.2.2 ΨΗΦΙΑΚΟΙ ΑΚΤΙΒΙΣΤΕΣ: ΣΥΝΘΕΤΕΣ ΤΟΥ ΛΕΙΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ	

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ισχυρισμός αυτής της εργασίας είναι πως στο δίπολο εποικισμού –νομαδισμού, η ζυγαριά σήμερα τείνει προς έναν νέο νομαδισμό, συμπτωματικό των συνθηκών της μετανεωτερικότητας.

Σκοπός είναι, αρχικά η απόδειξη της παραπάνω πρότασης και έπειτα η μελέτη του εκπρόσωπού του σύγχρονου νομαδισμού, του Νέο –νομά.

Σε ότι αφορά την απόδειξη του πρώτου στόχου, θα επιχειρηματολογήσω για την μετάβαση από το εποικισμό, ως το επικρατέστερο χωρικό μοντέλο και ως ηθική κατά την νεωτερικότητα, στα νομαδικά χαρακτηριστικά που συναντάμε ως απότοκο των τεχνολογικών εξελίξεων και του αντι-υδριματικού τρόπου σκέψης¹ την χρονική περίοδο της μετανεωτερικότητας που εκτείνεται μέχρι σήμερα.

Σε ότι αφορά τον δεύτερο στόχο, ο Νέο-νομάς θα μελετηθεί μέσα από τις δυνάμεις που τον συνέθεσαν, τις ανάγκες του, και τις αναδυόμενες πρακτικές της καθημερινότητάς του κατά τέτοιον τρόπο που αυτή η διάλεξη να μπορεί να αποτελέσει εργαλείο για την κατανόηση του χρήστη, τον οποίο η αρχιτεκτονική καλείται να εξυπηρετήσει σήμερα.

1. Άννη Ασμάκη – Γεράσιμος Κουσουράκης – Ιωάννης Κομαριανός, Οι έννοιες της νεωτερικότητας και της μετανεωτερικότητας και η σχέση τους με τη γνώση: Μια κοινωνιολογική προσέγγιση, Το βήμα των κοινωνικών επιστημών, Τόμος ΙΕ, τεύχος 60, Καλοκαίρι 2011, σελ 99-120

2. William J. Mitchell, Me ++ and the networked city, Cambridge-Massachusetts, MIT press, 2004.

Yasmin Abbas Embodiment: Mental and Physical Geographies of the Neo-nomad, Master of Science in Architecture Studies Thesis, Massachusetts Institute of Technology, 2001.

Tim Cresswell, On the move: Mobility in the modern western world, NY, Routledge (Taylor and Francis group) 2006.

3. Joshua Meyrowitz, «Global Nomads in the Digital Veldt.» in Mobile Communication: Essays on Cognition and Community, ed. Kristof Nyiri (Vienna: Passagen Verlag, 2003)

Antony d'Andrea, Nomadcity, Collaboration and Challenges, Interaction Design Centre Department of Computer Science & Info Systems, University of Limerick.

4. «Ο άνθρωπος σήμερα γίνεται από κυνηγός τροφής, κυνηγός γνώσης και πληροφορίας. Πιο νομάς από ποτέ, ... καλείται να εμπλακεί συνολικά στις κοινωνικές διαδικασίες Marshall McLuhan, Understanding Media: The Extensions of Man, 1η έκδοση, Canada, Sphere Books, 1964 (1η έκδοση, Cambridge, Massachusetts, The MIT Press 1994) σελ. 358

5. Gilles Deleuze, Félix Guattari, Nomadology: The War Machine, Seattle, Wormwood Distribution

2010 Originally appearing in A Thousand Plateaus Translated by Brian Massumi.

6. Mc Kinsey & company, designing a system that works, <http://www.mckinsey.com/>

Box 1824, Office for Innovation, Consumer & Culture Research

<http://www.box1824.com.br/>

Michael S. Rosenwald, Telecommuters cut the cord, LA times, July 29, 2009 βλ. <http://business.time.com/2009/07/29/the-new-work-environment-from-office-drones-to-co-working-with-digital-nomads/#ixzz2JOYICrsj>

Andreas Kluth, Nomads at last, The economist (From the print edition) Apr 10th 2008

7. Yasmin Abbas, Νέο-νομαδισμός, <http://videos.liftconference.com/video/1169165/yasmin-abbas-neo-nomadism> , Γενεύη, lift conference, 2011

Η δυσκολία στην σκιαγράφηση του σύγχρονου νομάδα συνίσταται στο διαφορετικό πρίσμα υπό το οποίο ερευνάται κάθε φορά από τους οι σύγχρονους μελετητές.

Στην αρχιτεκτονική και τις ανθρωπιστικές επιστήμες ο νομάς ταυτίζεται με την κινητικότητα². Στις επιστήμες δικτύων αποτελεί μια δημοφιλή μεταφορά νεοεμπιριστικού χαρακτήρα³ βασισμένη στην θεωρία του Marshall McLuhan⁴. Στην φιλοσοφική σκέψη έχει ταυτιστεί με την πολιτική χροιά του Nomadology: The War Machine των Gilles Deleuze, Félix Guattari⁵. Ταυτόχρονα αποτελεί αντικείμενο μελέτης συμβουλευτικών εταιριών με το παράλληλο ενδιαφέρον του περιοδικού τύπου, ως το αναδυόμενο παράδειγμα εργασίας⁶. [δημοφιλής μεταφορά στον σύγχρονο κόσμο, μόνο που κάθε παρομοίωση χρησιμοποιεί διαφορετικά χαρακτηριστικά του]

Προκειμένου να ιεραρχήσουμε αυτές τις ιδιότητες αλλά και να παρουσιάσουμε καλύτερα τον σύγχρονο νομά έχει ακολουθηθεί μια διπλή διαδικασία κατηγοριοποίησης. Η μια είναι αναλυτική και η άλλη συνθετική.

Το αναλυτικό εργαλείο που χρησιμοποιείται είναι ο διαχωρισμός της νομαδισμού σε τρεις συνιστώσες που συνέστησε η ερευνήτρια κινητικότητας Yasmin Abbas⁷ και αφορούν την κινητικότητα σε διαφορετικά πεδία. Ψηφιακή-Φυσική-Πνευματική. Μέσα από αυτόν τον διαχωρισμό θα παρουσιαστούν οι τεχνολογικές εξελίξεις και τρόπος που συνετέλεσαν στην αύξηση της κινητικότητας κάθε πεδίου.

Το συνθετικό εργαλείο που θα χρησιμοποιηθεί είναι η ταξινόμηση των νομαδικών φυλών πάνω στο σύστημα τριών αξόνων που θα δημιουργήσουν οι τρεις συνιστώσες κινητικότητας και σύμφωνα με το κριτήριο, πρώτα του τρόπου εργασίας και έπειτα της πολιτικής σκέψης. Αυτή η ταξινόμηση θα βοηθήσει στην συνθετική παρουσίαση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε ομάδας καθώς και των πρακτικών της καθημερινότητας τους.

1 Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΕΠΟΙΚΙΣΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΑ ΝΟΜΑΔΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑΣ.

Ο Marshall McLuhan στο *Understanding media: The extension of man* το 1964 διερεύνα την κοινωνική επιρροή των νέων μέσων στον δυτικό κόσμο.

Στο κεφάλαιο *Roads and Paper Routes* εκφράζει την άποψη πως οι τεχνολογικές εξελίξεις στοχεύουν στην αύξηση της ταχύτητας μετάδοσης μηνυμάτων η οποία αποτελεί το κεντρικό στοιχείο διαμόρφωσης της κοινωνικής οργάνωσης. Υποστηρίζει πως κάθε αλλαγή, στην ταχύτητα και τον τρόπο μετάδοσης μηνυμάτων, λειτουργεί σαν δύναμη παραμόρφωσης στον υπάρχοντα τρόπο επιβολής εξουσίας και στον τρόπο που η εξουσία εκφράζεται χωρικά στις νέες κοινότητες και άλλα κοινωνικά σύνολα.¹

Εξιστορώντας τις τεχνολογικές εξελίξεις που αυξάνουν την ταχύτητα εντοπίζει ως «σημείο τομής»² την ανακάλυψη του ηλεκτρισμού και κατά συνέπεια την στιγμιαία μετάδοση μηνυμάτων, που δημιουργεί μια ολοκληρωτική παραμόρφωση στην υπάρχουσα οργάνωση³, επιβολή εξουσίας και τον τρόπο που εκφράζεται χωρικά, η οποία φέρει νομαδικά χαρακτηριστικά⁴.

Ο Zygmunt Bauman στο *Liquid modernity* το 2000 στο κεφάλαιο *On being light and liquid* και *time/space* σε μια παράλληλη συλλογιστική τοποθετεί την ταχύτητα [μετάδοσης πληροφορίας—πλήθους] στο επίκεντρο των δυνάμεων που σχηματοποιούν τον σύγχρονο κόσμο⁵

Μέσα από την εξιστόρηση της επιτάχυνσης της ταχύτητας από την βιομηχανική στην τεχνολογική επανάσταση χαρακτηρίζει την νεωτερικότητα ως την εποχή της εδαφικής κυριαρχίας⁶ και την ύστερη νεωτερικότητα ως την εποχή της εκδίκησης του νομαδισμού επι της εδαφοποίησης και του επικοιτισμού.⁷

Λίγα χρόνια αργότερα το 2006, ο Tim Cresswell⁸ στο βιβλίο *On the move: mobility on the modern western world* στο κεφάλαιο *The metaphysics of fixity and flow* θα ταυτίσει την νεωτερικότητα με την ανάπτυξη της εποικιστική ηθικής⁹ και την μετα-νεωτερικότητα με την στροφή στην νομαδική σκέψη¹⁰.

Βασικά εργαλεία της επιχειρηματολογίας για την μετάβαση από τον επικοιτισμό στον νομαδισμό θα αποτελέσουν:

1. Η θεωρία των Marshall McLuhan και Zygmunt Bauman που υποστηρίζει πως η μεταβολή της ταχύτητας μετάδοσης μηνυμάτων είναι κεντρικός διαμορφωτής στην δημιουργία νέων κοινωνικών σχηματισμών

2. Η παρουσίαση της ηθικής που προάγεται κάθε φορά για να υποστηρίξει το αντίστοιχο μοντέλο [επικοιτιστικό-νομαδικό] σύμφωνα με τον Tim Cresswell.

Το παρακάτω παράθεμα όπως και οτιδήποτε ακολουθεί εντός εισαγωγικών σε αυτήν την εργασία είναι μεταφρασμένο από την υπογράφουσα της διάλεξης.

1. «Αποτελεί κεντρικό θέμα αυτού του βιβλίου, πως όλες οι τεχνολογίες είναι επεκτάσεις του φυσικού και νευρικού μας συστήματος για να αυξήσουν την δύναμη και την ταχύτητα τους Marshall McLuhan, *Understanding Media: The Extensions of Man*, 1η έκδοση, Canada, Sphere Books, 1964 (1η έκδοση, Cambridge, Massachusetts, The MIT Press 1994) σελ. 90

2. «Σημείο τομής στο οποίο το σύστημα ξαφνικά αλλάζει σε ένα άλλο ή περνάει σε μια κατάσταση χωρίς επιστροφή στις δυναμικές του διαδικασίες.» Ibid σελ.38 παραθέτει τον συνιδρυτή της γενικής θεωρίας συστημάτων Kenneth Boulding

3. «Η επιτάχυνση σήμερα δεν είναι μια αργή έκρηξη προς τα έξω, από το κέντρο στο όριο, αλλά μια στιγμιαία σύντηξη και η διάχυση κώρου και λειτουργιών. Η κεντρική περικλειστή δομή του πολιτισμού της εξειδίκευσης και της αποσοσματοποίησης ξαφνικά αντιμετωπίζει την στιγμιαία ανακατανομή όλων των μερών της προς ένα οργανικό όλον». Ibid σελ.93

4. «Ο άνθρωπος κυνηγός τροφής επανεμφανίζεται ως ο κυνηγός πληροφορίας. Σε αυτόν τον ρόλο, ο ηλεκτρονικός άνθρωπος δεν είναι λιγότερο νομάς από τον παλαιολιθικό του πρόγονο» σελ.305

5. «Το μοντέρνο γεννήθηκε, υποτίσεται της επιτάχυνσης και της κατάκτησης εδαφών, και αυτά τα αστέρια σχηματίζουν τον αστερισμό που περιλαμβάνει όλη την πληροφορία για τον χαρακτήρα, την διεξαγωγή και μοίρα του. Δεν χρειάζεται παρά ένας εκπαιδευμένος κοινωνιολόγος και όχι ένας αστρολόγος με φαντασία, για να το διαβάσει.» Zygmunt Bauman *Liquid Modernity*, 1η έκδοση, Cambridge UK, Polity Press, 2006

6. «Η νεωτερικότητα ήταν η εποχή της εδαφικής κυριαρχίας» Ibid σελ. 114

7. «Είμαστε μάρτυρες της εκδίκησης του νομαδισμού επί της αρχής της εδαφικότητας και της εγκατάστασης. Στο ροικό στάδιο της νεωτερικότητας, η εγκατεστημένη πλειοψηφία εξουσιάζεται από την νομαδική αποσοσματοποιημένη ελίτ.» Ibid σελ. 13

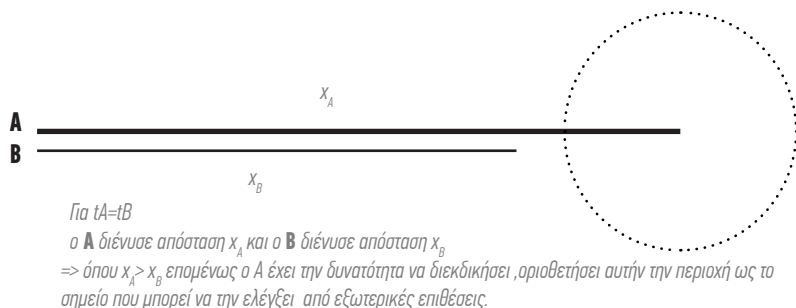
8. Ο Tim Cresswell είναι καθηγητής γεωγραφίας στο Royal Holloway, University of London και συγγραφέας μεταξύ των άλλων, των παρακάτω βιβλίων περί κινητικότητας στον σύγχρονο δυτικό κόσμο *Engaging Film: Geographies of Mobility and Identity, Embodiment, Power and the Politics of Mobility: The Case of Female Tramps and Hobos* και *In place/out of place*.

9. «Η μεταφυσική του επικοιτισμού διαπιστώνει την νεωτερική σκέψη» Tim Cresswell, *On the move: Mobility in the modern western world*, NY, Routledge [Taylor and Francis group] 2006, σελ. 32

10. «Όχι μόνο ο κόσμος μας φαίνεται να παρουσιάζει μεγαλύτερη κινητικότητα, αλλά και οι τρόποι που γνωρίζουμε τον κόσμο έχουν γίνει πιο ροικοί. Αυτή η 'αδύναμη' ή 'νομαδική σκέψη' έχει περισσότερο την πρόθεση να παραβεί τα όρια... Αυτός ο τρόπος σκέψης είναι συμπτωματικός της μετα-νεωτερικότητας» Ibid σελ.45

1.1 ΤΑΧΥΤΗΤΑ ΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΗΣ ΣΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙΚΟΙΣΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ

«Η ταχύτητα της κίνησης και η πρόσβαση σε γρηγορότερα μέσα μετακίνησης, σταθερά αναδύθηκαν στον σύγχρονο κόσμο στη θέση του βασικού εργαλείου δύναμης και κυριαρχίας.»¹¹

1. σκεδιαγραμματική απεικόνιση σημασίας της ταχύτητας στην άσκηση κυριαρχίας σύμφωνα με τον Zygmunt Bauman [βλ. υποσημείωση Νο 14]

11. Ibid σελ.9

12. Άννη Ασπμάκη – Γεράσιμος Κουστουράκης – Ιωάννης Καμαριανός, Οι έννοιες της νεωτερικότητας και της μετανεωτερικότητας και η σχέση τους με τη γνώση: Μια κοινωνιολογική προσέγγιση, Το βήμα των κοινωνικών επιστημών, Τόμος 1Ε, τεύχος 60, Καλοκαίρι 2011, σελ. 99-120

13. Zygmunt Bauman Liquid Modernity, 1η έκδοση, Cambridge UK, Polity Press, 2006, σελ. 112

14. «Κάποιοι άνθρωποι τώρα μπορούσαν να καταφθάσουν εκεί που ήθελαν πολύ πριν από οποιοδήποτε άλλον, θα μπορούσαν επίσης να ξεφύγουν από ένα κινήγι και να αποφύγουν να συλληφθούν αποδοτικά. Αυτός ο σπασμός ταξίδευε γρηγορότερα, μπορούσε να διεκδικήσει μεγαλύτερη περιοχή-και αφού το έχει καταφέρει αυτό, να την ελέγξει, χαρτογραφήσει, επιβλέψει-κρατώντας τους ανταγωνιστές του στην επέκταση του χεριού και τους παρείσακτους εκτός ορίων.» Ibid σελ. 112

15. Ibid σελ.113

Η έναρξη της νεωτερικότητας [αν και δεν υπάρχει ομοφωνία στην επιστημονική κοινότητα] μπορεί να προσδιοριστεί κατά τον 18ο αιώνα. Χαρακτηρίζεται από την απεριόριστη πίστη στον ορθό λόγο και την χρήση της λογικής ως το μόνο μέσο για την αναζήτηση της αντικειμενικής και οικουμενικής αλήθειας. Συνδέεται με την ανάδυση του έθνους κράτους και κατά συνέπεια της εθνικής κουλτούρας, ταυτότητας και οικονομίας καθώς και με την βιομηχανική επανάσταση και την ανάπτυξη των μηχανολογικών τεχνολογιών.¹²

Πριν την βιομηχανική επανάσταση ο χώρος είναι αυτό που μπορείς να διασχίσεις σε καθορισμένο χρόνο και ο χρόνος αυτό που χρειάζεται για να περάσεις τον χώρο. Οι αποστάσεις διανύονταν από τον άνθρωπο ή τα ζώα έχοντας λίγο πολύ τις ίδιες δυνατότητες καθιστώντας του ίσους απέναντι στην σχέση τους με τον χώρο.

Ο χρόνος αποκτά σημασία όταν η ταχύτητα της κίνησης γίνεται αντικείμενο προσκείμενο στην ανθρώπινη επινοτικότητα. Όταν δηλαδή κατά την βιομηχανική επανάσταση, η βελτιστοποίηση των μηχανών αυξάνει σημαντικά την ταχύτητα των μέσων μεταφοράς. Ο χρόνος λοιπόν μεταβάλλεται σε ένα μηχανικό πρόβλημα προς επίλυση γίνεται ευέλικτος και μεταβλητός.¹³

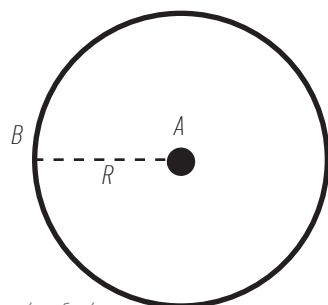
Σε αυτές τις συνθήκες, ο κάτοχος της γνώσης για την κατασκευή της μηχανής που θα εξασφαλίζει μεγαλύτερη ταχύτητα μετακίνησης βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση. Μπορεί να καταφθάσει σε μια περιοχή πρώτος, και να την χαρτογραφήσει – διεκδικήσει – οριοθετήσει ως το σημείο που μπορεί να την ελέγξει από εξωτερικές επιθέσεις.¹⁴ [εικόνα 1]

Είναι επόμενο λοιπόν, η εξουσία να χρησιμοποιήσει την ταχύτητα ως εργαλείο κατάκτησης του χώρου και για αυτόν τον λόγο να επιδιώκει την κατασκευή γρηγορότερων μηχανών. Είναι η εποχή που η δύναμη της εξουσίας αντιπροσωπεύεται από την εδαφική κυριαρχία και η πρόσδος ταυτίζεται με την αύξηση των μεγεθών και την χωρική επέκταση.

«Σε αυτό το κινήγι, η χωρική εξάπλωση είναι το όνομα του παιχνιδιού και ο χώρος το στοίχημα, η αξία. Ο χρόνος ήταν το εργαλείο»¹⁵

ΧΩΡΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΜΕΝΗΣ ΔΟΜΗΣ

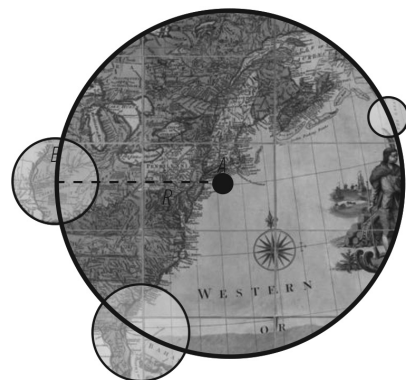
A=κεντρικός πυρήνας εξουσίας
B= περιφέρεια
R= απόσταση εντός της οποίας η
εξουσία μπορεί να ασκήσει έλεγχο.

$UA > UB \Rightarrow$
ο πυρήνας εξουσίας είναι πάντα σε
θέση να αντικρούει επιθέσεις από
σημεία της περιφέρειας.

2.σχεδιαγραμματική απεικόνιση της κεντρικής οριοθετημένης δομής

A=Μεγάλη Βρετανία
B= Αγγλικές Αποικίες στην Αμερική
R= Ειρηνικός Ωκεανός

Ο χρόνος που χρειάζεται η Μεγάλη
Βρετανία για να επιδείξει την
κυριαρχία της στις αποικίες είναι τόσο
μεγάλος που σημεία της περιφέρειας
ανεξαρτητοποιούνται προς την
δημιουργία κεντρικών οριοθετημένων
δομών με εαυτών ως κέντρα.

3.σχεδιαγραμματική απεικόνιση του παραδείγματος αδυναμίας άσκησης εξουσίας από τον πυρήνα της κεντρικής οριοθετημένης δομής εξαιτίας της μεγάλης επέκτασης.

16. «Κάθε αύξηση της δύναμης και της ταχύτητας, σε οποιαδήποτε είδος σχηματισμό, όπως συνιστωσών, δεν είναι παρά μια διακοπή που προκαλεί αλλαγή στην οργάνωση. Η μετατροπή των κοινωνικών συνόλων και η μορφοποίηση νέων κοινοτήτων, είναι αποτέλεσμα της αυξημένης ταχύτητας μετάδοσης πληροφορίας σε μορφή κειμένου και μεταφοράς στον φυσικό χώρο.» Marshall McLuhan, Understanding Media: The Extensions of Man, 1η έκδοση, Canada, Sphere Books, 1964 (1η έκδοση, Cambridge, Massachusetts, The MIT Press 1994) σελ. 90 17. Ibid σελ. 91

Σύμφωνα με τον Marshall Mc Luhan η επιτάχυνση της ταχύτητας που προκύπτει από την εξέλιξη της μηχανής επηρεάζει την οργάνωση της εξουσίας και δημιουργεί το χωρικό μοντέλο της κεντρικής οριοθετημένης δομής.¹⁶

Η κεντρική εξουσία ασκεί έλεγχο εντός ενός οριοθετημένου περιβάλλοντος στο οποίο κατέχει την τεχνολογία να μπορεί να επιβλέπει παρά την αντίσταση του χώρου. [εικόνα 2]

Όταν αυτό το περιβάλλον επεκταθεί τόσο που η κεντρική εξουσία να μην μπορεί να το ελέγξει κομμάτια του αποκόπτονται προς την δημιουργία νέων κεντρικότητων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί κατά τον ίδιο η ανάπτυξη των αγγλικών αποικιών στην Αμερική. Οι αποικίες της Μεγάλης Βρετανίας όταν αναπτύχθηκαν αρκετά θέλησαν να αποτελέσουν κέντρα της δικής τους οριοθετημένης περιοχής. Η Μεγάλη Βρετανία προσπάθησε να ασκήσει έλεγχο, αλλά το αργό ταξίδι δια μέσου θαλάσσης δεν ήταν επαρκές για την διατήρηση μιας τόσο μεγάλης έκτασης. Η αντίσταση του χώρου [Ειρηνικός Ωκεανός] ήταν πολύ μεγάλη για την διατήρηση της αυτοκρατορίας.¹⁷ [εικόνα 3]

1.1.1 ΕΔΑΦΙΚΗ-ΕΠΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

«Η ηθική αξιολόγηση του τόπου και της καταγωγής εις βάρος της κινητικότητας υπήρξε μια δυνατή ιδεολογική δέσμευση στον σύγχρονο κόσμο.»¹⁸

18. Tim Cresswell, *On the move: Mobility in the modern western world*, NY, Routledge [Taylor and Francis group] 2006,σελ. 43

19. Zygmunt Bauman *Liquid Modernity*, 1η έκδοση, Cambridge UK, Polity Press, 2006,σελ27

20. Liiza Malkki, *National Geographic: The rooting of people and the Territorialization Of National Identity among Scholars and Refugees* ,*Cultural anthropology* 7, no1 (1992) 24-44

21. Edward Relph, *Place and placelessness*, London, Pion, 1976, σελ.1: «Το να είσαι άνθρωπος είναι να ζεις σε έναν κόσμο που είναι γεμάτος με διακριτούς τόπους, το να είσαι άνθρωπος είναι να έχεις και να ξέρεις τον τόπο σου.»

«Η μετακίνηση συμβαίνει όταν οι άνθρωποι δεν έχουν την δυνατότητα να ικανοποιήσουν τις επιθυμίες για αγαθά, υπηρεσίες, πληροφορία στην παρούσα τοποθεσία και στην έκταση που υπάρχουν άλλες περιοχές που μπορούν να ικανοποιήσουν αυτές τις επιθυμίες. J. Lowe and S. Margadas «The geography of movement» Boston, Houghton Mifflin 1975

22.«Μπορούμε να σκεφτούμε πως κάθε μετανάστης αναθέτει μια αξία στον παρών τοπο διαμονής του και σε άλλους τόπους που θα μπορούσε να είναι. Συγκρίνει την παρούσα κατάσταση με τις εν δυνάμει .Τότε ζυγίζει τις εναλλακτικές σε σχέση με τις αποστάσεις και πόσο επιθυμείς θα μπορούσαν να είναι .Τελικά επιλέγει την στρατηγική που του ταιριάζει καλύτερα» Abler ,Adams, and Gould's *Spatial organization : the geographers view of the world»* Englewood cliffs, 1971

23. Οι απόψεις αυτές αφορούν την σχολή του Σικάγο, το πρώτο τμήμα κοινωνιολογίας στην Αμερική με μελετητές τους Ernest Burgess, Robert park, Nels Anderson όπως τις παρουσιάζει ο Tim Cresswell, *On the move: Mobility in the modern western world*, NY, Routledge [Taylor and Francis group] 2006,σελ 36-38

Η εδαφοποίηση της εξουσίας όπως παρουσιάστηκε παραπάνω με το χωρικό μοντέλο της κεντρικής οριοθετημένης εξουσίας δεν θα μπορούσε παρά να προβάλλει και μια αντίστοιχη ηθική του ανήκειν σε ένα περίκλειστο περιβάλλον.

Η ιδέα της καθορισμένης, οριοθετημένης και ριζωμένης σε σχέση με τον τόπο ταυτότητας και κουλτούρας ενδυναμώνουν τον λογικό διαχωρισμό του κόσμου σε κράτη –έθνη¹⁹ ενώ η κινητικότητα αντιμετωπίζεται με καχυποψία .Τα παραπάνω συγκροτούν αυτό που πρώτη, η ανθρωπολόγος Liiza Malkki²⁰ όρισε ως επικοιστική ηθική και που ο Tim Cresswell παρουσιάζει στο *On the move: Mobility in the modern western world* έτσι όπως προβάλλεται στις ανθρωπιστικές επιστήμες κατά την νεωτερικότητα.

Σε ό,τι αφορά την ανθρωπολογία, ο κόσμος αναγνώσκεται ως η κατοικία του ανθρώπου. Ο τόπος και οι ρίζες παρουσιάζονται ως η πρωτεύουσα ανάγκη του. Μάλιστα ο ανθρωπολόγος Edward Relph υποστηρίζει πως το να είσαι άνθρωπος είναι το να γνωρίζεις (και κατ'επέκταση να ανήκεις) σε έναν τόπο²¹. Σε αυτήν την θεώρηση η κινητικότητα είναι ο εχθρός της ακινησίας χάρην στην οποία διαμορφώνεται η αίσθηση του τόπου και γι' αυτό και παρουσιάζεται ως ανήθικη.

Αντίστοιχη είναι και η θεώρηση της επιστήμης της γεωγραφίας. Σε αυτήν την περίπτωση η κινητικότητα παρουσιάζεται σαν κάτι που συμβαίνει μόνο όταν δεν υπάρχει άλλη επιλογή όπως στην περίπτωση του πρόσφυγα ή του οικονομικού μετανάστη. Η κινητικότητα κατά τον Tim Cresswell, στην επιστήμη της γεωγραφίας κατά την νεωτερικότητα αποτελεί προϊόν λογικής σκέψης που προκύπτει σε περιπτώσεις κακής λειτουργίας του υπάρχοντος τόπου επομένως το άτομο υποχρεούται να μετακινηθεί.²² Ακόμη και στην κοινωνιολογία που αναδύθηκε στις αρχές του 18ου αιώνα με επίκεντρο την μελέτη των πόλεων η κινητικότητα αντιμετωπίζεται ως παράγοντας αποδιοργάνωσης που συντελεί στην αποξένωση.²³

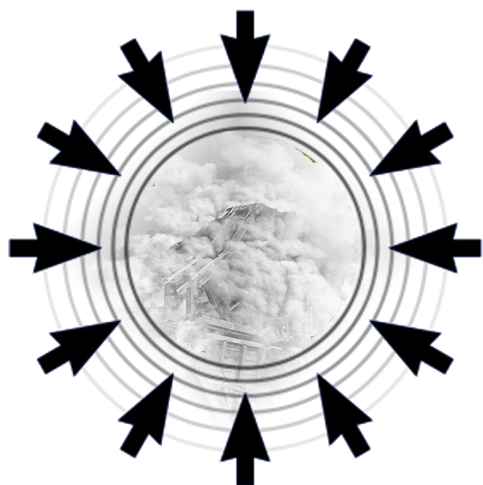
Συνολικά αντιλαμβανόμαστε πως οι ανθρωπιστικές επιστήμες κατά την νεωτερικότητα καλλιεργούν την επικοιστική ηθική. Το ανήκειν σε μια κοινότητα παρουσιάζεται και μελετάται ως βασικό στοιχείο της ανθρώπινης υπόστασης. Η τοπικότητα ανυψώνεται σε αξία και αυτό διαφαίνεται από την καχυποψία προς ό,τι μπορεί να την διαβάλλει. Κατ'αυτόν τον τρόπο η κινητικότητα αντιμετωπίζεται με αρνητισμό ως η δύναμη που συμβάλλει στην αποδιοργάνωση της . Τέλος η κινητικότητα φαίνεται να γίνεται αποδεκτή μόνο όταν αποτελεί υποχρεωτική απόφαση μιας εκλογικευμένης διαδικασίας.

1.1.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΣΥΝΟΨΗ

Μέσα από την σκέψη των Marshall Mc Luhan, Zygmunt Bauman και Tim Cresswell παρακολουθήσαμε πως η αύξηση της ταχύτητας των μέσων μεταφοράς [ως τρόπος μετάδοσης μηνυμάτων] κατά την βιομηχανική επανάσταση δημιούργησε την οργάνωση του μοντέλου της κεντρικής οριοθετημένης δομής που υποστηρίχθηκε ιδεολογικά από την επικοινωνιακή ηθική και την απόρριψη της κινητικότητας.

Το κεντρικό περικλειστο μοντέλο δημιουργεί κοινότητες στις οποίες η κεντρική εξουσία έχει τον έλεγχο της περιοχής που έχει οριοθετήσει. Οι κάτοικοι αυτής της περιοχής αναπτύσσουν την ταυτότητά τους με επίκεντρο την αίσθηση του ανήκειν και το πιο πιθανόν είναι να παραμείνουν στον ίδιο τόπο αν μια εξαιρετική συνθήκη δεν τους αναγκάσει να πράξουν διαφορετικά. Αυτή η θεώρηση καλλιεργεί την καχυποψία προς τους ανθρώπους που είτε απαρνούνται την μονιμότητα της διαμονής τους δηλ. τις νομαδικές φυλές, εκτοπισμένους.

1.2 Η ΤΑΧΥΤΗΤΑ ΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΗΣ ΣΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΜΕ ΝΟΜΑΔΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑ-ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ

4. ενδόρηξη-implosion

24. Άννη Ασημάκη – Γεράσιμος Κουσιουράκης – Ιωάννης Καμαριανός, Οι έννοιες της νεωτερικότητας και της μετανεωτερικότητας και η σχέση τους με τη γνώση: Μια κοινωνιολογική προσέγγιση, Το βήμα των κοινωνικών επιστημών, Τόμος ΙΕ, τεύχος 60, Καλοκαίρι 2011, σελ 99-120

25. Implosion : Κατάρρευση που προκύπτει από την πύκνωση των ιδιοτήτων κάθε χωρικής μονάδας.

Βλ. επίσης « space time compression» από David Harvey, The condition of post modernity, Massachusetts, Blackwell publisher inc, 1190

26. Marshall McLuhan, Understanding Media: The Extensions of Man, 1η έκδοση, Canada, Sphere Books ,1964 (1η έκδοση, Cambridge, Massachusetts, The MIT Press 1994) σελ. 92

27. «Ο κοντά στην στιγμή χρόνος των λογισμικών προοικονομεί την απαξίωση του χώρου.» Zygmunt Bauman Liquid Modernity, 1η έκδοση, Cambridge UK, Polity Press, 2006, σελ 118

Η μετα-νεωτερικότητα τοποθετείται στο τέλος του 20ού αιώνα και στις αρχές του 21ου. Συνδέεται με τον περιορισμό της εθνικής κυριαρχίας, την παγκοσμιοποίηση της κουλτούρας και τους ευέλικτους τρόπους συσσώρευσης κεφαλαίου. Θεμελιώδες στοιχείο αποτελεί η αλματώδης ανάπτυξη της τεχνολογίας. Ιδιαίτερα δε η μετάδοση πληροφορίας πέρα από εθνικά σύνορα και χωρίς χρονική διαμεσολάβηση²⁴.

Η εξέλιξη των μέσων μαζικής επικοινωνίας και έπειτα η επανάσταση των δικτύων έχουν μειώσει τον χρόνο μετάδοσης μηνυμάτων στο μηδέν. Αν η βιομηχανική επανάσταση εξασφάλισε την σταθερή επιτάχυνση της ταχύτητας μετάδοσης μηνυμάτων (υπο μορφή κειμένου που κινείται με κάποιο μέσο μεταφοράς), η τεχνολογική επανάσταση έδωσε στην ταχύτητα το όριο της. Η πληροφορία μεταδίδεται ακαριαία με το πάτημα ενός κουμπιού.

«Η επιτάχυνση που βιώνουμε σήμερα δεν είναι μια αργή εξωστρεφής έκρηξη (explosion) από το κέντρο στο όριο αλλά μια στιγμιαία κατάρρευση και διάχυση του χώρου και των λειτουργιών του [implosion²⁵].²⁶»

Αυτή η εξέλιξη μας φέρνει σε ένα σημείο τομής όπου η οργάνωση δεν μπορεί να συνεχίσει να υφίσταται στην μορφή της περίκλειστης οριοθετημένης δομής.

Όταν η πληροφορία μπορεί να φτάσει οπουδήποτε στην στιγμή, κάθε σημείο του χώρου έχει την ίδια αξία και περίπου τις ίδιες ιδιότητες. Επομένως η διαφορά μεταξύ του εδώ και εκεί καταργείται. Έπειτα, εφόσον οποιοσδήποτε χώρος είναι προσεγγίσιμος μέσω των καναλιών πληροφορίας άμεσα, η απόσταση παύει να μπορεί να θέσει εμπόδιο στην επιβολή εξουσίας, όπως π.χ στην περίπτωση των Αγγλικών αποικιών στην Αμερική.

Ως αποτέλεσμα ο χώρος χάνει τον στρατηγικό του χαρακτήρα και παύει να είναι βασικός παράγοντας κοινωνικών διαρρυθμίσεων.²⁷

Όπως είναι επόμενο η κυριαρχία επί του χώρου παύει να είναι το ζητούμενο στην άσκηση εξουσίας.

Ο έλεγχος αποσυνδέεται από το έδαφος, από-τοπικοποιείται.

ΧΩΡΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΔΙΚΤΥΩΝ

Το πέρασμα από τα περικλειστα περιβάλλοντα επιβολής πειθαρχίας που περιγράψαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο προς την καινούρια οργάνωση περιγράφει στο κείμενό *Postscript on the societies of control* ο Gilles Deleuze²⁸.

Το αρχικό μοντέλο επιβολής εξουσίας στην κοινωνία της πειθαρχίας, αποτελούσαν διαδοχικά περικλειστα περιβάλλοντα όλα όμοια μεταξύ τους [σαν να έχουν προκύψει από καλούπια]. Το άτομο κατά την διάρκεια της ζωής του κινείται από το ένα περικλειστο περιβάλλον στο άλλο ξεκινώντας πάντα από την αρχή [πχ οικογένεια, σχολείο, δουλειά, κτλ]. Η εξουσία ασκείται στο πλήθος από το οποίο αναπαράγονται σαν από καλούπια τα άτομα, όμοια μεταξύ τους.

Η από-τοπικοποίηση της εξουσίας εξαιτίας της στιγμιαίας μετάδοσης της πληροφορίας δημιουργεί ένα νέο μοντέλο, στο οποίο όλα συνυπάρχουν υπό έναν κοινό διαμορφωτή τον έλεγχο (modulation) σε ένα παγκόσμιο σύστημα παραμόρφωσης.

Ο έλεγχος είναι ροικός, συνεχής, χωρίς όριο και η εξουσία ασκείται μέσω κωδικοποίησης στα κανάλια πρόσβασης στην πληροφορία.

Σημαντικό γεγονός αποτελεί πως πρόσβαση σε αυτά τα κανάλια και κατά συνέπεια η συμβολή στο είδος και την έκταση του ελέγχου, έχει πληθώρα ανθρώπων μιας και αποτελούνται από τις νέες τεχνολογίες (internet-personal media) που είναι ευρέως διαδεδομένες στο σύνολο του δυτικού κόσμου.²⁹

« ο έλεγχος μιας περιοχής δεν σημαίνει πολλά εκτός αν παράλληλα ελέγχει τις ιδιότητες των ροών και τα σημεία πρόσβασης της.»³⁰

28. Gilles Deleuze, Postscript on the societies of control, L'autre Journal, Vol. 59, winter, 1992, σελ 3-7

29. «Αλλά ο ροικός χώρος είναι υλικός βασισμένος στις νέες τεχνολογίες επικοινωνίας, καθ'αυτὸν τον τρόπο άνθρωποι όλων των ειδών, που επιθυμούν να κάνουν πολύ διαφορετικά πράγματα, μπορούν να καταλάβουν αυτόν τον χώρο και να τον χρησιμοποιήσουν για τις δικές τους χρήσεις.» Manuel Castells & Martin Ince, Conversations with Manuel Castells, London, Polity, 2003, p.55-58.

Επίσης βλ κεφάλαιο 2ης ενότητας

30. William J. Mitchell, Me ++ and the networked city, Cambridge-Massachusetts, MIT press, 2004, σελ 5

31. Ibid σελ 1-7

32. «Κάθε αύξηση της δύναμης και της ταχύτητας, σε οποιοδήποτε είδος σχηματισμό, όποιον συνιστάσων, δεν είναι παρά μια διακοπή που προκαλεί αλλαγή στην οργάνωση. Η μετατροπή των κοινωνικών συνόλων και η μορφοποίηση νέων κοινοτήτων, είναι αποτέλεσμα της αυξημένης ταχύτητας μετάδοσης πληροφορίας σε μορφή κειμένου και μεταφοράς στον φυσικό χώρο.» Marshall McLuhan, Understanding Media: The Extensions of Man, 1η έκδοση, Canada, Sphere Books, 1964 (1η έκδοση, Cambridge, Massachusetts, The MIT Press 1994) σελ. 90

33. Ibid σελ. 358ςς

Παρατηρούμε την μετάβαση από έναν χώρο δομημένο από όρια, βασισμένο στην εδαφική κυριαρχία και τα περικλειστα συστήματα, τον χώρο των εποίκων, σε έναν κόσμο που ολοένα και περισσότερο επικρατούν σε όλες τις κλίμακες οι συνδέσεις, τα δίκτυα και οι ροές.

Θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε την σημερινή χωρική συνθήκη κατά τον William Mitchell όπως παρουσιάζεται στο *Me ++ and the networked city*³¹ στα εξής :

Ο κόσμος μας σήμερα αποτελείται από όρια-επιδερμίδες [π.χ τοίχοι] οι οποίες μεταξύ τους εφάπτονται-αλληλεπικαλύπτονται. Τα περάσματα μεταξύ αυτών των επιδερμίδων είναι κανάλια-δύκτια [δρόμοι, καλώδια, δίκτυα υδρευσης] που διαχειρίζονται τις μεταβάσεις εντός και εκτός αυτών. Η σημασία έχει μετατοπιστεί στην διαχείριση αυτών των καναλιών με έναν ορισμένο έλεγχο των ροών τους. Το κοινό πλαίσιο απαιτήσεων αλλά και οι αλληλεπικαλυπτόμενες απαιτήσεις επί του ελέγχου των ροών δημιουργούν καταστάσεις ελευθερίας και περιορισμών. Αυτές πληθαίνουν και εντείνονται καθώς τα δίκτυα επεκτείνονται.

Είδαμε πως η τεχνολογική επανάσταση, μηδένισε τον χρόνο μετάδοσης της πληροφορίας «μετασχηματίζοντας με ριζικό τρόπο τις κοινωνικές ομάδες και την μορφοποίηση καινούριων κοινοτήτων»³², έτσι που να καταργήσει το κεντρικό περικλειστο κοινότητα ως το βασικό χωρικό μοντέλο του δυτικού κόσμου και να οδηγήσει στην ανάδυση ενός καινούριου.

Το αναδυόμενο μοντέλο φέρει στο πυρήνα του την κινητικότητα, την ροικότητα, τα δίκτυα. Παράλληλα η πρόσβαση στην πληροφορία και η αλληλεπίδραση που προσφέρουν τα νέα μέσα αυξάνουν κατά πολύ την δυνατότητα συμμετοχής και επιρροής στις αποφάσεις που αφορούν μικρότερα ή μεγαλύτερα σύνολα. Με άλλα λόγια και όπως 40 χρόνια πριν προεικονόμισε ο Marshall McLuhan

«Ο άνθρωπος σήμερα γίνεται από κυνηγός τροφής, κυνηγός γνώσης και πληροφορίας. Πιο νομάς

$$tAa = tAB = tAG = tAD = tAE = 0 \text{ s}$$

[στιγμιαία μετάδοση της πληροφορίας μέσω των τηλεπικοινωνιών]

$$\Rightarrow Ua = U_{AB} = U_{AG} = U_{AD} = U_{AE} = U_{max} = 0$$

Το A μπορεί να έχει την ίδια επιρροή στο a όσο και αντίστροφα

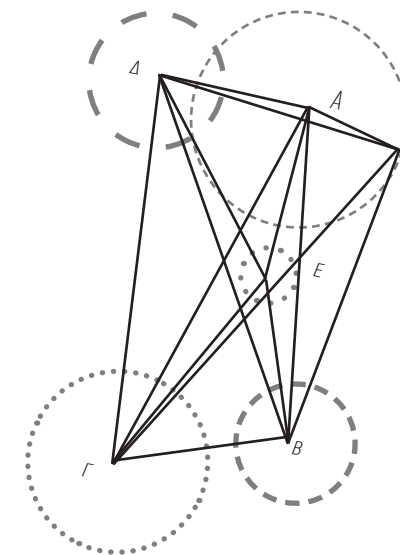
\Rightarrow τόσο ο πυρήνας όσο και η περιφέρεια της

κεντρικής οριοθετημένης δομής, έχουν την ίδια ταχύτητα.

\Rightarrow η κεντρική εξουσία μπορεί να καταρρεύσει ανα πάσα στιγμή από σημεία της περιφέρειας.

\Rightarrow Το μοντέλο της κεντρικής οριοθετημένης δομής καταρρέει

Όταν οποιοδήποτε σημείο στον χώρο μπορεί να δεχτεί πληροφορίες στην στιγμή, ο τρόπος άσκησης εξουσίας δεν αφορά την οριοθέτηση αλλά τον έλεγχο της ροής της πληροφορίας.

5. Το χωρικό μοντέλο των δικτύων κατά τον William Mitchell.

1.2.1 ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΣΗ ΝΟΜΑΔΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ

«Καθώς ο κόσμος εμφανίζεται να γίνεται ολοένα και περισσότερο κινητός, ο τρόπος σκέψης για τον κόσμο γίνεται νομαδικός. Αυτός ο καινούριος τρόπος σκέψης είναι συμπτωματικός της μετα-νεωτερικότητας.»³⁴

Η αλλαγή στον τρόπο που βιώνουμε τον χώρο και τον χρόνο, ο διαφορετικός τρόπος άσκησης εξουσίας, η μεταμόρφωση του χωρικού μοντέλου είναι χαρακτηριστικά της ευρύτερης αλλαγής που υπόκειται η κοινωνία κατά την μετα-νεωτερικότητα και αφορά την ολοκληρωτική απόρριψη των οικουμενικών θεωριών που αντιπροσώπευσαν την αντικειμενική αλήθεια και τον ορθό λόγο.³⁵ Ο Bauman αναφέρεται σε αυτό το φαινόμενο ως την δεύτερη φάση της ρευστοποίησης των στερεών κατά την οποία η ιδρυματικές αξίες του παρελθόντος ρευστοποιούνται για να μεταβούν σε ένα συνεχές γίγνεσθαι.³⁶

Σε αυτά τα πλαίσια η επικριτική κριτική που επικράτησε κατά την νεωτερικότητα φαίνεται να ανήκει στο παρελθόν «Ο τόπος περιγράφεται ως κολλημένος στο παρελθόν, υπερβολικά ορισμένος και πιθανόν αντιδραστικός»³⁷. Το βάρος μετατοπίζεται στις έννοιες που εκφράζουν την κινητικότητα κάτι που είναι εμφανές στην στροφή του αντικειμένου των ανθρωπιστικών επιστημών και στην θεωρητική σκέψη.

1.2.1.1 ΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Στην κοινωνιολογία το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης της κουλτούρας και της ρευστότητας του κεφαλαίου σημαίνει πως δεν μπορούμε πλέον να μιλάμε με ασφάλεια για διακριτά σταθερά σύνολα που ονομάζονται κοινωνίες. Πς αποτέλεσμα εστιάζει στην κινητικότητα.³⁸

Έπειτα ανθρωπολόγοι επιστήμονες όπως ο (και ιστορικός) James Clifford³⁹ και Marc Auge⁴⁰ κατευθύνουν την στροφή του αντικειμένου στην διερεύνηση της κουλτούρας και της ταυτότητας όχι πια σε σχέση με την τοπικότητα και παράδοση αλλά ως απότοκο του ταξιδιού και της αυξημένης κινητικότητας. Νέες έννοιες εφευρίσκονται για να ορίσουν τον τόπο της εποχής βασιαιμένες στους καινούριους κανόνες. Ο χώρος της μετα-νεωτερικότητας, δεν περιγράφεται με όρους ορίων και ριζωμένης παράδοσης. Είναι χαραγμένος στην διαδρομή και τους « μη τόπους», το πεδίο των ταξιδιωτών: οι εθνικές οδοί, τα αεροδρόμια, περιοχές φορτισμένες με την έννοια του εφήμερου και προσωρινού.

Αντίστοιχα και στις πολιτισμικές σπουδές η προσοχή στρέφεται προς τις μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμού. Οι εμπειρίες της μετανάστευσης, προσφυγιάς και εξορίας χρειάζονται μια διαφορετική αντιμετώπιση. Αν και η κουλτούρα είναι βαθιά συνδεδεμένη με γεωγραφικές περιοχές δεν μπορεί πια να χαρτογραφηθεί.

Οι άνθρωποι δεν ανήκουν πια σε ένα μόνο μέρος.

«Κανείς σήμερα δεν είναι μόνο ένα πράγμα. Ταμπέλες όπως Ινδιάνος, γυναίκα, μουσουλμάνος, Αμερικάνος, δεν είναι τίποτα περισσότερο από το σημείο της αρχής το οποίο αν ακολουθηθεί έστω και για μια στιγμή στην πραγματική ζωή, γρήγορα θα εγκαταλειφθεί. Κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί την επίμονη συνέχιση της παράδοσης, της σταθερής κατοίκησης, των εθνικών γλωσσών, και της πολιτιστικής γεωγραφίας, αλλά φαίνεται πως δεν υπάρχει άλλος λόγος από τον φόβο και την προκατάληψη στην επίμονη για τον διαχωρισμό και την διάκρισή τους.»⁴¹

Παρατηρούμε λοιπόν την γενικευμένη επίδραση της κινητικότητας στην κοινωνία, τον άνθρωπο, και τον πολιτισμό και παράλληλα την απενεχοποίησή της.

34. Tim Cresswell, On the move: Mobility in the modern western world, NY, Routledge [Taylor and Francis group] 2006, σελ. 45

35. Άννη Ασπμάκη – Γεράσιμος Κουσουράκης – Ιωάννης Κλαμαριανός. Οι έννοιες της νεωτερικότητας και της μετανεωτερικότητας και η σχέση τους με τη γνώση: Μια κοινωνιολογική προσέγγιση. Το βήμα των κοινωνικών επιστημών, Τόμος 1Ε, τεύχος 60, Καλοκαίρι 2011, σελ. 99-120

36. Zygmunt Bauman Liquid Modernity, 1η έκδοση, Cambridge UK, Polity Press, 2006, σελ. 1-16

37. Tim Cresswell, On the move: Mobility in the modern western world, NY, Routledge [Taylor and Francis group] 2006, σελ. 26

38. Tim Cresswell, On the move: Mobility in the modern western world, NY, Routledge [Taylor and Francis group] 2006, σελ. 43

39. Βλ. James Clifford, Routes: Travel and the translation in the Late Twentieth century, Cambridge, Harvard University, 1997

40. Marc Auge, Non-places: Introduction to an Anthropology of Supermodernity.

41. Edward Said, Culture and imperialism, London, Vintage, 1994, σελ. 407-408

“Ο ΝΟΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΧΩΡΙΣ ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΕΣ Ο ΗΡΩΑΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΕΩΤΕΡΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ”⁴²

42. John Durham Peters, *Exile, Nomadism, and Diaspora: the stakes of mobility in the western canon*, 1999 and Hamida Naficy, *Home, exile, homeland: film, media, and the politics of place* (pp. 17-41). New York, Routledge, 199

43. Gilles Deleuze, Félix Guattari, *Nomadology: The War Machine*, Seattle, Wormwood Distribution

2010 Originally appearing in *A Thousand Plateaus* Translated by Brian Massumi.

44. «The nomads are vectors of deterritorialization» *ibid* σελ.42-53

1.2.1.2 Ο ΝΟΜΑΣ ΣΤΟ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ

Επισφραγίζοντας τα παραπάνω ένας σημαντικός αριθμός θεωρητικών τοποθετεί τον νομά σε διαφορετικές μεταφορές του στο επίκεντρο της μετα- νεωτερικής εποχής. Ήδη κατά διάρκεια του κεφαλαίου συναντήσαμε τις απόψεις των Mc Luhan, [ο νομάς ως σύγχρονος κυνηγός πληροφορίας] και Bauman, [ο νομάδισμός ως η αναδυόμενη αποτοκικοποιημένη μορφή εξουσίας].

Πα' όλα αυτά θεμελιωτές της νομαδικής σκέψης θεωρούνται οι Gilles Deleuze και Félix Guattari, στο 12ο κεφάλαιο του έργου τους *A Thousand Plateaus*, το οποίο αρχικά δημοσιεύτηκε χωριστά « *Nomadology: The war machine.*»⁴³ Μέσα από την θεώρησή τους θα αναδειχθεί ο ρόλος του νομαδισμού στην αποσταθεροποίηση της εξουσίας .

Ο νομάς στο έργο των D&G, προβάλλει ως φιγούρα αντίστασης,. Ο φόβος με τον οποίο αντιμετωπιζόταν ο νομαδισμός, σε αυτήν την περίπτωση μετατρέπεται σε προτέρημα.

Οι D&G παρουσιάζουν ένα δίπολο. Η μια συνιστώσα είναι η κρατική μηχανή που αντιπροσωπεύει την εξουσία , την ιεραρχία, την ιδρυματοποιημένη γνώση , την εδαφική κυριαρχία, τον εμποικισμό και η δευτερη συνιστώσα είναι το εκτός αυτής, από το οποίο προέρχεται ο νομάς.

Το κράτος εδαφοποιεί την κυριαρχία του στον γραμμωτό χώρο. Είναι ένας χώρος μετρήσιμος με τοίχους, περικλειστα περιβάλλοντα και συνδέσεις.

Ο νομάς από την άλλη είναι κατεξοχήν απεδαφοποιημένος.⁴⁵ Ανήκει σε ένα πεδίο που έχει απεδαφοποιηθεί κατά τέτοιο τρόπο που να εξασφαλίζει στον νομά μια περισιχή.

Είναι ο λείος χώρος: Διανυσματικός ,όχι μετρικός ,ασαφής, χωρίς όρια, με ποικιλία που προκύπτει όχι από διαφορετικά σημεία αλλά από ένα σύνολο συσχετισμών. Μεταφορικά μοιάζει με την έρημο ,την θάλασσα .

Το βασικό χαρακτηριστικό των νομάδων είναι πως κατανέμονται στον λείο χώρο, τον οποίο καταλαμβάνουν, κατοικούν, κρατούν σε αντίθεση με τους έποικους της κρατικής μηχανής που τεμαχίζουν τον χώρο σε μερίδια τα οποία στην συνέχεια μοιράζουν θέτοντας εαυτών ρυθμιστή των μεταξύ τους σχέσεων. Βασικό στοιχείο του λείου χώρου είναι η εφεύρεση του νομά η πολεμική μηχανή βασικό συστατικό της οποίας είναι η ταχύτητα.

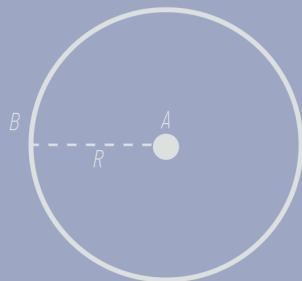
Ο λείος χώρος βρίσκεται ενδιάμεσα του γραμμωτού χώρου .Η κρατική μηχανή σε μια προσπάθεια να ελέγξει τα κανάλια ροών προς το εξωτερικό της περιβάλλον προσπαθεί να εγκαθιδρύσει μια ζώνη διακαιομάτων σε αυτό. Ως εκ τούτου ασκεί δυνάμεις προς τον λείο χώρο σε μια προσπάθεια μετατροπής του σε γραμμωτό. Αντιστρόφως και οι νομάδες του λείου χώρου μπορούν κατευθύνουν την πολεμική μηχανή προς αποδιοργάνωση του γραμμωτού χώρου με αποτέλεσμα ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο συσχετισμό δυνάμεων

Το δίπολο αναφέρεται σε 2 συνιστώσες που συγκρούονται εξαιτίας της διαφορετικής σχέσης τους με τον χώρο. Την εδαφοποίηση των εποίκων και την απεδαφοποίηση των νομάδων.

ΧΩΡΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

ΤΑΧΥΤΗΤΑ [U=m/s]
ΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΜΥΝΗΜΑΤΩΝ

A=κεντρικός πυρήνας εξουσίας
B= περιφέρεια
R= απόσταση εντός της οποίας η εξουσία μπορεί να ασκήσει έλεγχο.
UA> UB =>
ο πυρήνας εξουσίας είναι πάντα σε θέση να αντικρούει επιθέσεις από σημεία της περιφέρειας.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΜΕΝΗ ΔΟΜΗ

6km/hour

24 km/h

96km/h

8km/h

1010km/h

11.08 km/s

ΜΕΣΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ

3500 π.χ

οχήματα με τροχούς [Μεσοποταμία].

1825

ατμοκίνητος σιδηρόδρομος
Locomotion 1. [Αγγλία] *George and Robert Stephenson's*
1832 *Americano 1.* [Αμερική] *John B. Jervis, Chief Engineer for the Mohawk & Hudson*

1885

αυτοκίνητο με μηχανή εσωτερικής κάυσης [Karl benz] 18km/h

1957

αεροπλάνο με επιβατικό κοινό, *Boeing 707*

1969

Η πρώτη επανδρωμένη αποστολή στην σελήνη
Apollo 11

ΜΕΣΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

105

Ανακάλυψη του χαρτιού στην Κίνα
Cai Lun

751

Διάδοση του χαρτιού στον μουσουλμανικό κόσμο μετά την μάχη στο Τάλας

1305

Ανακάλυψη της τυπογραφίας στην Κίνα
1450

Εμφάνιση της τυπογραφίας στη Ευρώπη
[*Johannes Gutenberg*]

1843

Πρώτος τηλεγράφος μεγάλων αποστάσεων
[*Samuel Morse*]

1876

Τηλέφωνο [απόδοση πατέντας στον *Alexander Graham Belle*].

10 χρόνια μετά κυκλοφορούν οι πρώτες τηλεφωνικές συσκευές

1896: Ραδιόφωνο [απόδοση της πατέντας στον *Marconi*] 10 χρόνια μετά η πρώτη ραδιοφωνική αναμετάδοση

1925

Ήη μετάδοση τηλεοπτικού σήματος [John Logie Baird] 2 χρόνια μετά η πρώτη τηλεοπτική αναμετάδοση στην Αγγλία

1969

ARPANET, ο πρόδρομος του διαδικτύου.

1979

Δίκτυο κινητής τηλεφωνίας στην Ιαπωνία

1992

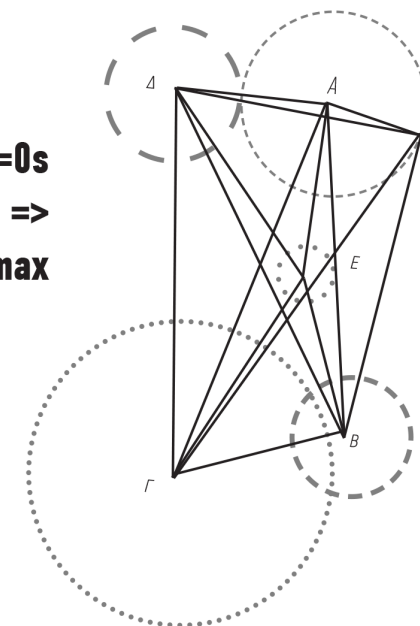
Internet

ΤΑΧΥΤΗΤΑ [U=m/s]
ΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΜΥΝΗΜΑΤΩΝ

ΧΩΡΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

ΧΩΡΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΔΥΚΤΙΩΝ

t=0s
=>
U= U max

6. Διαγραμματική απόδοση της μετάβασης από το χωρικό μοντέλο της κεντρικής οριοθετημένης δομής ως αποτέλεσμα της αργής επιτάχυνσης της ταχύτητας μέσω μεταφοράς, ως μέσα μετάδοσης μηνυμάτων, στο μοντέλο των δικτύων ως απότοκο της στιγμιαίας μετάδοσης της πληροφορίας.

1.2.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΣΥΝΟΨΗ

Η στιγμιαίος χρόνος της εποχής του διαδικτύου διαμόρφωσε ένα καινούριο μοντέλο βασισμένο στην αποτοπικοποίηση της εξουσίας, τα δίκτυα και την αυξημένη συμμετοχή.

Παράλληλα η απόρριψη των οικουμενικών αξιών του παρελθόντος –θεμελιώδεις χαρακτηριστικό της μετα-νεωτερικότητας⁴⁵ –οδηγεί στην απόρριψη των αξιών του εποικισμού.

Η κινητικότητα και ο νομάς ως εκπρόσωπος της γίνονται το θεμέλιο του αντι-ιδρυματικού, αντι-οικουμενικού τρόπου σκέψης. Προσφέρει την προοπτική ρήξης με τον εποικισμό. Ως εκ τούτου παρουσιάζεται ως μια φιγούρα αντίστασης. Μια μεταφορά που υποδηλώνει τις αλλαγές που υπόκειται η κοινωνία.

«Η αναζήτηση του σύγχρονου νομά ήταν πάντα να σπάσει τα σύνορα και τα όρια, να ξεφύγει από τα στενά περιθώρια των σταθερών ταυτοτήτων που επιβάλλονται από έθνη, θρησκεία, οικονομική κατάσταση και φύλο. Ο νομάς αναζητά έναν πιο ελεύθερο κόσμο στον οποίο μπορεί να εφεύρει τον εαυτό του, μια πιο πλούσια, πλουραλιστική, παιχνιδιάρικη ύπαρξη.»⁴⁶

1. Τον Harvey D, Η κατάσταση της Μετανεωτερικότητας, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2007, σελ. 106 που παραθέτουν οι, Άννη Ασπμάκ – Γεράσιμος Κουσταουράκης –Ιωάννης Καμαριανός, Οι έννοιες της νεωτερικότητας και της μετανεωτερικότητας και η σχέση τους με τη γνώση: Μια κοινωνιολογική προσέγγιση, Το βήμα των κοινωνικών επιστημών, Τόμος ΙΕ, τεύχος 60, Καλοκαίρι 2011, σελ. 99-120

2. Ashley Benigno, DELEUZE & GUATTARI & TECHNO-NOMADS, <http://www.users.globalnet.co.uk/~marash/ashley's%20essays/d-g-techno-nomads.htm>

2η ενότητα

1. Yasmin Abbas, Νέο-νομαδισμός, <http://videos.liftconference.com/video/1169165/yasmine-abbas-neo-nomadism>, Γευνέιν, lift conference, 2011

2. William J. Mitchell, Me ++ and the networked city, Cambridge-Massachusetts, MIT press, 2004, Αποτελεί το 3ο βιβλίο της άτυπης τριλογίας που εξετάζει τις διακλαδώσεις της πληροφορικής ramifications of information technology in everyday life.

3. Embodiment: Mental and Physical Geographies of the Neo-nomad, Master of Science in Architecture Studies Thesis, Massachusetts Institute of Technology, 2001.

Καθώς και κείμενα από το προσωπικό της ιστολόγιο <http://neo-nomad.net/>

4. Edited by Yasmine Abbas and Fred Dervin, Digital Technologies of the Self, Newcastle, Cambridge Scholars Publishing, 2009

2. ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΝΟΜΑΔΙΣΜΟΥ

Στην δεύτερη ενότητα της διάλεξης θα διερευνήσουμε περισσότερο τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του σύγχρονου νομά και τις δυνάμεις που τον σχηματίζουν.

Ως εργαλείο ανάλυσης των χαρακτηριστικών και των δυνάμεων διαμόρφωσής του θα χρησιμοποιήσουμε την διαίρεση σε τρεις συνιστώσες κινητικότητας που όλες μαζί συγκροτούν την καθημερινότητα του ατόμου.

Θα περιγράψουμε το άτομο σε σχέση με την κινητικότητα του στον ψηφιακό χώρο, τον φυσικό χώρο και σε ότι αφορά την ρευστότητα της προσωπικής του ταυτότητας, διαίρεση την οποία προτείνει η ερευνήτρια κινητικότητας και διδάκτορας του Μ.Ι.Τ, Yasmin Abbas¹.

Η ψηφιακή και φυσική κινητικότητα ως επεκτάσεις του φυσικού και νευρικού συστήματος του ατόμου θα παρουσιαστεί με βασική βιβλιογραφική αναφορά το, *me++: the city of bits and the cyborg self*, 2004, του William Mitchell². Ενώ η διερεύνηση της ταυτότητας, ως ένα συνεχές μεταβαλλόμενο οικοδόμημα θα παρουσιαστεί κυρίως μέσα από τα κείμενα της Yasmin Abbas³, καθώς και από το βιβλίο που συν-επιμελήθηκε με τον Fred Dervin, *Digital Technologies of the Self*, 2009⁴.

2.1 ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΝΟΜΑΔΙΣΜΟΣ

Ο ψηφιακός νομαδισμός περιγράφει τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στο διαδίκτυο από τα άτομα και τις διαμεσολαβημένες προσωπικότητες τους .

«Είναι η πλοήγηση σε ψηφιακές πλατφόρμες και χώρους.»⁵

Προκύπτει από την **στιγμιαία μετάδοση της πληροφορίας** και την **επέκταση του νευρικού μας συστήματος** ακόμα και από μια σταθερή θέση στον φυσικό χώρο, μέσα από τους **νέους κανόνες που υποβάλλει το μέσο**. Την ασύγχρονη επικοινωνίας και της αποτοπικοποίηση των λειτουργιών .

5.Yasmin Abbas, Νέο-νομαδισμός, <http://videos.liftconference.com/video/1169165/yasmine-abbas-neo-nomadism> ,Γευνέον, lift conference, 2011

6. William J. Mitchell, Me ++ and the networked city, Cambridge-Massachusetts, MIT press, 2004, σελ. 34

7.Bλ. Cati Vaucelle, The Everyday Collector, Massachusetts Institute of Technology, MIT Media Lab

8.William J. Mitchell, Me ++ and the networked city, Cambridge-Massachusetts, MIT press, 2004, σελ.20

9.Marshall McLuhan, Understanding Media: The Extensions of Man, 1η έκδοση, Canada, Sphere Books ,1964 (1η έκδοση, Cambridge, Massachusetts, The MIT Press 1994)

10.Ibid σελ. 3-4

2.1.1 ΣΤΙΓΜΙΑΙΑ ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Σήμερα έχουμε την δυνατότητα να μεταπηδούμε από το ένα πεδίο πληροφόρησης στο άλλο με το πάτημα ενός κουμπιού. Ο όγκος της πληροφορίας αλλά και η ευκολία πρόσβασης σε αυτήν μας επιτρέπουν να μην ενσωματώνουμε μια μόνο σταθερή κοινότητα.

«Ερχόμαστε σε επαφή με διαφορετικούς βαθμούς δέσμευσης με πολλές διαφορετικές , χωρικά αδιευκρίνιστες , κοινωνικές και οικονομικές δομές πολύ διαφορετικές από αυτές που θα μπορούσαμε να συναντήσουμε στην κοινότητα στις οποίες διαμένουμε στον φυσικό μας χώρο.»⁶

Γινόμαστε συλλέκτες πληροφοριών που εμπλουτίζουν την καθημερινή μας ζωή και μας μεταλλάσσουν κάθε στιγμή.⁷

2.1.2 ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΜΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

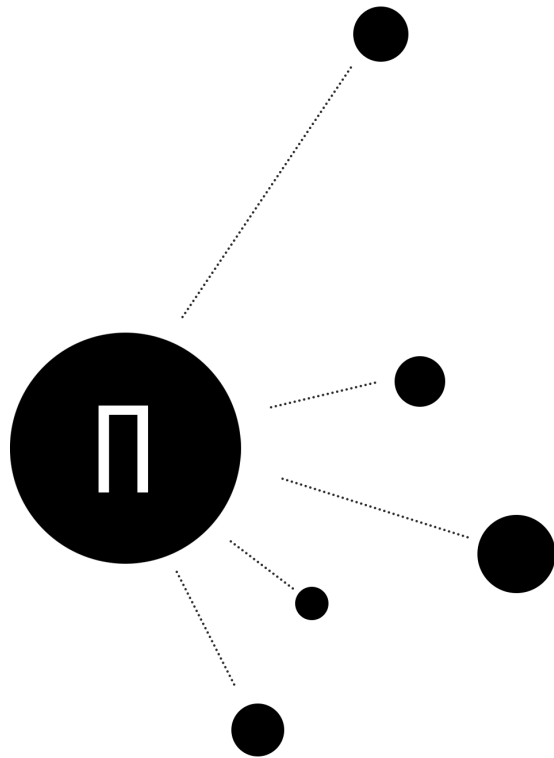
«Έχουμε επεκτείνει το νευρικό μας σύστημα προς οπουδήποτε υπάρχουν συνδέσεις δικτύων ».⁸

Η ακτίνα επιρροής των δράσεων μας μέσω των δικτύων μπορεί να φτάσει από την κλίμακα του εκατοστού σε αυτήν χιλιάδων χιλιομέτρων. Αν η μηχανική επανάσταση και εξέλιξη των μέσων μεταφοράς είχε σαν αποτέλεσμα την επέκταση του ανθρώπινου σώματος στον χώρο ή τεχνολογική επανάσταση μας οδήγησε και στην επέκταση του νευρικού μας συστήματος.

Ο McLuhan ήταν ο πρώτος που αναφέρθηκε στα media ως επεκτάσεις του ανθρώπινου σώματος στο ομώνυμο βιβλίο του *Understanding media the extension of man*.⁹

Εκεί αναφέρθηκε στα καινούρια μέσα που προήλθαν από την ανακάλυψη του ηλεκτρισμού ,ως επεκτάσεις των αισθήσεων και της επεξεργασίας πληροφοριών του κεντρικού νευρικού συστήματος. Παράλληλα προέβλεψε και την επέκταση της συνείδησης στα επόμενα χρόνια .

«η τελευταία φάση της επέκτασης του ανθρώπου είναι η τεχνολογική αφομοίωση της συνείδησης ,όταν η δημιουργική διαδικασία της γνώσης θα επεκταθεί συλλογικά και συνεργατικά σε ολόκληρη την κοινωνία»¹⁰

7. Πομπές και δέκτης στα πρώτα μέσα μαζικής επικοινωνίας (τηλεόραση,ραδιόφωνο)

11.Brey, P. (2000). 'Technology as Extension of Human Faculties.' *Metaphysics, Epistemology, and Technology, Research in Philosophy and Technology*, vol. 19. Ed. C. Mitcham. London: Elsevier/JAI Press. σελ. 5

12.Marshall McLuhan, *Understanding Media: The Extensions of Man*, 1η έκδοση, Canada, Sphere Books ,1964 (1η έκδοση, Cambridge, Massachusetts, The MIT Press 1994) σελ.4

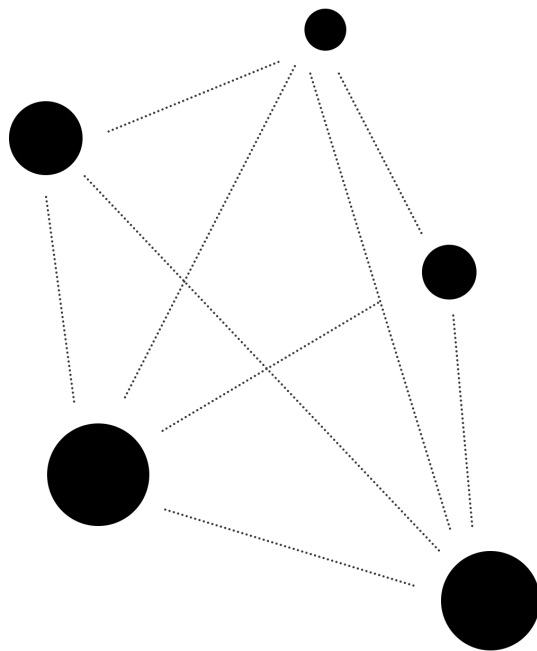
Η επέκταση των αισθήσεων αναφέρεται στην επέκταση της αντιληπτικής μας ικανότητας με υπηρεσίες που πια προσφέρει και το διαδίκτυο όπως ραδιόφωνο, τηλεόραση ,skype που επεκτείνουν την ακοή, όραση ή και τα δύο ταυτόχρονα.

Η επέκταση του νευρικού μας συστήματος επιτυγχάνεται με δύο βασικούς τρόπους. Με εργαλεία που αυξάνουν την γνωστική μας επιδεξιότητα, όπως λογισμικά επεξεργασίας δεδομένων και γλώσσες προγραμματισμού καθώς και με εργαλεία επέκτασης της μνήμης σε συσκευές που την κωδικοποιούν την αποθηκεύουν και την κάνουν επισκέψιμη ανά πάσα στιγμή ¹¹. Η μνήμη μας αποθηκεύεται σε Giga [οι αφηγήσεις σε word, οι εικόνες σε jpeg ,οι ήχοι σε mp3, οι διαδικασίες σε exe τα βίντεο σε mp4 και ούτω καθεξής]

Ακόμα και η συνείδηση μας έχει επεκταθεί. Σε αντίθεση με μέσα όπως η τηλεόραση και το ραδιόφωνο στα οποία ενυπάρχει ο διαχωρισμός σε πομπή και δέκτη πληροφορίας[εικόνα 7.] , στο διαδίκτυο καθέννας είναι εν δυνάμει πομπός και δέκτης . Η αμφίδρομη επικοινωνία έναντι των παλαιότερων μονόδρομων μέσων δίνει την ευκαιρία παρουσίασης και διαπραγμάτευσης επί μιας άποψης μέσω των personal media σε ακτίνα πολύ μεγαλύτερη από αυτήν του γειτονικού μας περιβάλλοντος.[εικόνα 7]

Ο Mc Luhan προ-οικονομώντας την επιρροή που θα έχουν το μ.μ.μ πριν ακόμα γίνουν αμφίδρομη, επισημαίνει πως δεν υπάρχει δικαιολογία για την μη εμπλοκή μας στο κοινωνικό γίγνεσθαι.

« Ο δυτικός άνθρωπος απέκτησε με την τεχνολογία του αλφαβήτου την δύναμη να δρά χωρίς να αντιδρά.(...)Απέκτησε την τέχνη να πραγματοποιεί τις πιο επικίνδυνες κοινωνικές δραστηριότητες σε πλήρη αποστασιοποίηση. Αλλά η αποστασιοποίηση ήταν μια στάση μη-συμμετοχής. Την εποχή του ηλεκτρισμού ,στην οποία το κεντρικό νευρικό μας σύστημα έχει επεκταθεί τεχνολογικά έτσι που να μας εμπλέκει με όλη την ανθρωπότητα και όλη η ανθρωπότητα συνδέεται με μας, είναι απαραίτητη η συμμετοχή μας ,σε βάθος στις συνέπειες της καθημερινότητας Δεν είναι πια δυνατόν να διατηρούμε τον αποστασιοποιημένο ρόλο του εγγράμματος δυτικού »¹²

2.1.3 ΝΕΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΨΗΦΙΑΚΟ ΝΟΜΑΔΙΣΜΟ

Το διαδίκτυο έχει διαφορετικούς κανόνες από τον φυσικό χώρο. Δίνει την δυνατότητα να πραγματοποιούμε λειτουργίες χωρίς απαραίτητα να βρισκόμαστε ούτε στον ίδιο χώρο ούτε κατά τον ίδιο χρόνο.

Η συνθήκη πως η ταυτόχρονη παρουσία στον ίδιο χώρο είναι απαραίτητη για την πραγματοποίηση των ανθρώπινων πρακτικών [Simultaneity depended on vicinity¹³] παύει να υφίσταται.

Με έναν υπολογιστή, κινητό τηλέφωνο και το διαδίκτυο μπορούμε να πληρώσουμε λογαριασμούς, να οργανώσουμε μια συγκέντρωση διαμαρτυρίας, να επικοινωνήσουμε με φίλους χωρίς να βρισκόμαστε στις ίδιες χωρικές συντεταγμένες. Παράλληλα η επικοινωνία έχει γίνει ασύγχρονη που σημαίνει πως μπορούμε να πληρώσουμε λογαριασμούς εκτός ωραρίου λειτουργίας και ή να επικοινωνήσουμε με τρόπους που δεν απαιτούν άμεση απάντηση (e-mail, sms).

Τα παραπάνω, επεκτείνουν κατά πολύ τις δυνατότητες των εργασιών της καθημερινότητάς μας και όπως θα δούμε παρακάτω θα αλλάξουν την σχέση που έχουμε με τον φυσικό χώρο

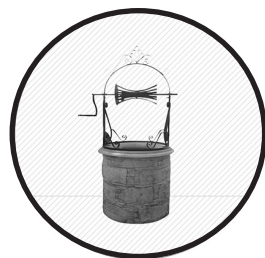
7. Πομπός και δέκτης-Αμφίδρομη επικοινωνία στο Διαδύκτιο.

13. Manuel Castells & Martin Ince, Conversations with Manuel Castells, London, Polity, 2003, σελ. 55-58.

2.2 ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΦΥΣΙΚΟ ΧΩΡΟ

Η βάση της αυξημένης φυσικής κινητικότητας σήμερα, δεν οφείλεται στην ομολογουμένως σημαντική εξέλιξη των μ.μ.μ. Η αυξημένη κινητικότητα στον φυσικό χώρο είναι αποτέλεσμα της ανεξαρτησίας τόπου [free location practice¹⁴] ως αποτέλεσμα της από-τοπικοποίησης των λειτουργιών.

Η πρόσβαση σε υπηρεσίες, αρχεία, συστήματα, στις συσκευές επικοινωνίας και το διαδίκτυο έχουν αποδεσμευτεί από τον χώρο με αποτέλεσμα ο άνθρωπος να μην είναι δέσμιος της χωρικής γειτονίας με αυτά και να καθίσταται πιο ευέλικτος στις μετακινήσεις του.

8. Πεδία παρουσίας πόρων κατα Mitchell - Το παράδειγμα του νερού

14.Yasmin Abbas, Νέο-νομαδισμός, <http://videos.liftconference.com/video/1169165/yasmine-abbas-neo-nomadism> ,Γενεύη, lift conference, 2011

15.William J. Mitchell, Me ++ and the networked city, Cambridge-Massachusetts, MIT press, 2004, σελ.159

16.William Mitchell , <http://video.mit.edu/watch/me-the-cyborg-self-and-the-networked-city-9050/>, Massachusetts, MIT World -special events and lectures, 2003

2.2.1 ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΠΟΡΩΝ

«Καθώς τα πεδία παρουσίας υπερκαλύπτουν τον αρχιτεκτονικό και αστικό χώρο ,η αρχαία διάκριση μεταξύ εποίκων και νομάδων –για πολύ ο ακρογωνιαίος λίθος της σκέψης μας για την πόλη – διαβρώνεται με λεπτούς αλλά σημαντικούς τρόπους.»¹⁵

Ο Mitchell αποδίδει αυτό το φαινόμενο αποδέσμευσης του χώρου από τις λειτουργίες στην μετάβαση από τα σημεία παρουσίας πόρων ,στα πεδία παρουσίας πόρων.

Το απλούστερο παράδειγμα είναι αυτό της παροχής νερού. Κατά την συγκρότηση των πρώτων κοινοτήτων η πρόσβαση στο νερό γινόταν από ένα σημείο, το πηγάδι ή έστω από το ποτάμι. Αυτά είναι τα σημεία παρουσίας πόρων¹⁶. Οποιοσδήποτε χρειαζόταν νερό έπρεπε να μετακινηθεί ως εκείνο το γεωγραφικό σημείο για να εξυπηρετηθεί.

Με την εξέλιξη της μηχανικής αυτό το σημείο αντικαταστάθηκε από το δίκτυο σωληνώσεων παροχής νερού, έναν πυκνό κάρναβο υποδομής. Η ανάγκη μετακίνησης προς το ποτάμι δεν ήταν πια αναγκαία, ο καθένας μπορούσε να βρει πολύ κοντά του αυτό το αγαθό. Παρατηρούμε λοιπόν την μετάβαση από το σημείο παρουσίας, στο πεδίο παροχής πόρων που οφείλεται στο δίκτυο.

Τέλος αυτός που θεωρεί πως δεν μπορεί να προσεγγίσει σημεία του δικτύου εύκολα ή είναι διαρκώς εν κινήσει μπορεί να κουβαλά μαζί του ένα μπουκάλι νερό. Σε αυτήν την περίπτωση το πεδίο παρουσίας πόρων εξασφαλίζεται από την φορητότητα.[εικόνα 8]

Τα δίκτυα υποδομής και η φορητότητα λοιπόν είναι που εξασφαλίζουν τα πεδία παρουσίας.

Το πεδίο παρουσίας που μας ενδιαφέρει περισσότερο, στην περίπτωση της φυσικής κινητικότητας, είναι το **πεδίο παρουσίας πληροφορίας** επειδή προσφέρει την δυνατότητα της πρακτικής της ανεξαρτησίας τόπου. Επιτυγχάνεται με καλά ενσωματωμένα υπερ-συνδεδεμένα **ασύρματα δίκτυα** και την **σμίκρυνση συσκευών** των οποίων την λειτουργεία και συμβολή θα περιγράψουμε ακολούθως.

2.2.1.1 ΑΣΥΡΜΑΤΑ ΔΥΚΤΙΑ

Η ύπαρξη ασύρματων δικτύων με εύρος που αντιστοιχεί σε διαφορετικές κλίμακες, από αυτήν του δωματίου έως και των οικοδομικών τετραγώνων έκανε δυνατή την συνεχή συνδεσιμότητα. Το Bluetooth στην κλίμακα δωματίου έκανε δυνατή την ανταλλαγή αρχείων μεταξύ υπολογιστών και εισήγαγε την ιδέα του ασύρματου δικτύου μικρής κλίμακας. Έπειτα το Wi-fi σε αντικατάσταση της dial up σύνδεσης εξυπηρετεί κατοικίες και επιχειρήσεις μέσω ενός παροχέα. Σε ακόμα πιο μεγάλη κλίμακα οι πύργοι μετάδοσης σήματος προσφέρουν εύρος συνδεσιμότητας έως και 10 km που μπορεί να ενισχυθεί με μικρότερους πυρήνες στα δώματα κτιρίων. Χρησιμοποιεί αδειοδοτημένο φάσμα με κεντρική μεταγωγή. Κοστίζει ακριβιά για αυτό και συνήθως ελέγχεται από εταιρίες τηλεπικοινωνιών παρά από τοπικές ομάδες. Τέλος οι High powered tower based licensed transmitters έχουν εύρος εκατοντάδων χιλιάδων χιλιομέτρων και χρησιμοποιούνται για αναμεταδόσεις σε ραδιόφωνο και τηλεόραση.¹⁷

17. William J. Mitchell, Me ++ and the networked city, Cambridge-Massachusetts, MIT press, 2004, σελ.49-52
18. ibid, σελ. 64, 62
19. ibid, σελ. 66
20. <http://www.biomems2013.com/>
21. <http://www.memsjournal.com/2011/01/motion-sensing-in-the-iphone-4-mems-gyroscope.html>
22. William J. Mitchell, Me ++ and the networked city, Cambridge-Massachusetts, MIT press, 2004, σελ.68

2.2.1.2 ΣΜΥΚΡΙΝΣΗ ΣΥΣΚΕΥΩΝ [from small to micro to nano]

Η σμίκρυνση των συσκευών επιδιώκει την σύμπτυξη περισσότερων λειτουργιών σε μικρότερα πακέτα ώστε να μετακινούνται μαζί με το σώμα απελευθερώνοντας το από συγκεκριμένες θέσεις.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο ηλεκτρονικός υπολογιστής. Οι πρώτοι κεντρικοί υπολογιστές ήταν μεγάλης κλίμακας βιομηχανικός εξοπλισμός. Την δεκαετία του 70-80 έγιναν ένα έπιπλα μεσαίας κλίμακας. Εν συνεχεία σχεδιάστηκαν για προσωπική χρήση σε σπίτια και σχολεία. Σήμερα μόλις 20 χρόνια μετά επικρατούν οι φορητοί υπολογιστές. Ξεκίνησαν μιμούμενοι αποσκευές με κερούλια, έπειτα βιβλία που κλείνουν και γλιστράνε στην τσάντα και τέλος σε ακόμη μικρότερες εκδοχές τους χωράνε στις τσέπες και σχεδιάζονται ώστε να χωράνε στην παλάμη ως μια φυσική επέκταση του σώματος.

Η πιο συνήθης τεχνική στην σμίκρυνση συσκευών βασίζεται στην αντικατάσταση ενός βασικού υποσυστήματος της συσκευής στο οποίο βασίζεται το σχήμα του, με κάτι μικρότερο πχ. Αντικατάσταση του από cd player από το mp3player.¹⁸

Οι νέες τεχνολογίες παράλα αυτά μπορούν να οδηγήσουν στην σμίκρυνση των λειτουργιών μέχρι και την νανοκλίμακα, ενσωματώνοντας λειτουργίες που σήμερα ικανοποιεί το ανθρώπινο σώμα.

Mems: Τα Micro Electro Mechanical Systems [0.001- 0.1 mm] έχουν την δυνατότητα να ενσωματώσουν μικροηλεκτρονικά κυκλώματα και μηχανολογικά συστήματα στο ίδιο τσιπάκι μειώνοντας το μέγεθος του μικροσυστήματος καθώς και το κόστος. Έχουν πολλούς τομείς εφαρμογής. Αυτοί που μας ενδιαφέρουν περισσότερο σε αυτήν την εργασία είναι οι εφαρμογές στην βιοιατρική και τις συσκευές ψυχαγωγίας.¹⁹ Τα Mems μπορούν να λειτουργήσουν σαν σε μέγεθος εντόμου αυτόνομα συστήματα εμφυτευσιμα στο ανθρώπινο σώμα. Σύμφωνα με το Biomedical MEMS and Sensors 2nd Annual Conference and Exhibition, 2013 υπάρχουν εμφυτεύσιμοι αισθητήρες πίεσης, θερμότητας, ραδιενέργειας, καθώς και τεχνικά μέλη όπως ο τεχνιτός κερατοειδής χιτώνας και κοχλίας.²⁰ Σε ότι αφορά τις συσκευές επικοινωνίας τα Mems μπορούν να προσφέρουν την δυνατότητα περισσότερων εφαρμογών χωρίς σημαντική αλλαγή στο μέγεθος. Συγκεκριμένα η Apple χρησιμοποίησε ένα γυροσκόπιο με τεχνολογία MEMS μεγέθους 4 mm x 4 mm x 1 mm που επιτρέπει π.χ την στροφή των εικόνων ανάλογα με την διεύθυνση της συσκευής και τις στροφές ή σημάδεμα που απαιτούνται σε διάφορα παιχνίδια και επιτυγχάνονται με την κίνηση της συσκευής [με αντίστοιχη τεχνολογία λειτουργεί και το wii].²¹

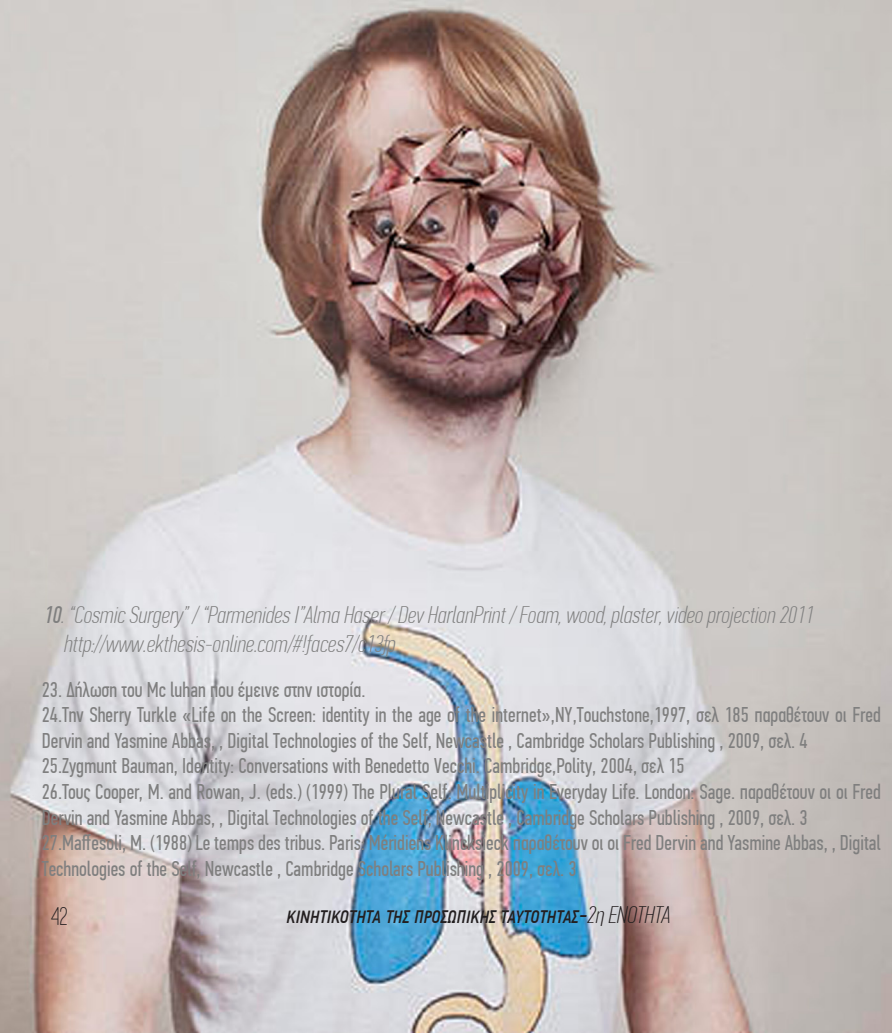
Nems : Τα Nanoelectromechanical systems [κλίμακα 1/1 000 000] θεωρούνται το όριο στην σμίκρυνση των λειτουργιών. Αναμένεται να αντικαταστήσουν τα Mems μιας και είναι συσκευές που περιλαμβάνουν ηλεκτρολογικές και μηχανολογικές λειτουργίες αλλά στην νανοκλίμακα. Σε αυτήν την κλίμακα κυριαρχούν οι δυνάμεις του ατόμου και οι χημικοί δεσμοί. Είναι προφανές πως η διεπιστημονική συνεργασία είναι απαραίτητη.²² Η εποχή του σοβινισμού της κλίμακας όπου τα επαγγελματικά πεδία διαχωρίζονταν ανάλογα με το μετρικό μέγεθος [mm-m βιομηχανικός σχεδιασμός, m-100άδες m αρχιτεκτονική, km πολεοδομία] έχει απέλθει.

2.3 ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

*"We shape our tools and therefore our tools shape us."*²³

Η κινητικότητα της προσωπικής μας ταυτότητας επηρεάζεται τόσο από την ψηφιακή κινητικότητα όσο και από την ελευθερία κίνησης στον φυσικό χώρο.

Αρχικά θα εντοπίσουμε τα αναδυόμενα χαρακτηριστικά που προκύπτουν από τον ψηφιακό νομαδισμό και αφορούν κυρίως τον πολλαπλασιασμό του εαυτού και έπειτα τα χαρακτηριστικά που προκύπτουν από την κινητικότητα στον φυσικό χώρο και αφορούν περισσότερο την ταυτότητα ως έναν εκλεκτικιστικό οικοδόμημα που προκύπτει από την επιλογή στοιχείων διαφορετικών πολιτισμών.

10. "Cosmic Surgery" / "Parmenides I" Alma Hasep / Dev HarlanPrint / Foam, wood, plaster, video projection 2011
<http://www.ekthesis-online.com/#/faces7/a12fa>

23. Δήλωση του McLuhan που έμεινε στην ιστορία.

24. Την Sherry Turkle «Life on the Screen: identity in the age of the internet», NY, Touchstone, 1997, σελ 185 παραθέτουν οι Fred Dervin and Yasmine Abbas, , Digital Technologies of the Self, Newcastle, Cambridge Scholars Publishing, 2009, σελ. 4

25. Zygmunt Bauman, Identity: Conversations with Benedetto Vecchi, Cambridge, Polity, 2004, σελ 15

26. Τους Cooper, M. and Rowan, J. (eds.) (1999) The Plural Self: Multiplicity in Everyday Life. London: Sage. παραθέτουν οι οι Fred Dervin and Yasmine Abbas, , Digital Technologies of the Self, Newcastle, Cambridge Scholars Publishing, 2009, σελ. 3

27. Maffesoli, M. (1988) Le temps des tribus. Paris: Mèdiévia. παραθέτουν οι οι Fred Dervin and Yasmine Abbas, , Digital Technologies of the Self, Newcastle, Cambridge Scholars Publishing, 2009, σελ. 3

2.3.1 ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΨΗΦΙΑΚΟ ΝΟΜΑΔΙΣΜΟ.

Η Sherry Turkle ήδη από το 1995 στο βιβλίο της *Life on the Screen: Η ταυτότητα την εποχή του Διαδικτύου*, αναφέρει πως οι ψηφιακές τεχνολογίες αντιπροσωπεύουν «αντικείμενα με τα οποία μπορούμε να σκεφτούμε πως βλέπουμε τον μετά μοντέρνο εαυτό μας»,²⁴ με άλλα λόγια και κατά τον Bauman είναι αντικείμενα με τα οποία μπορούμε να εξερευνησουμε και να ανακαλύψουμε τους πολλαπλούς εαυτούς μας.²⁵

Το διαδίκτυο σε μια δημιουργική στροφή του, μέσα από προσωπικά και συλλογικά μέσα, δίνει το βήμα στο άτομο να παρουσιάσει δημόσια εκφάνσεις του εαυτού. Αυτές οι τεχνικές παρουσίασης και τελικά διαμόρφωσης του εαυτού εμπλουτίζουν την καθημερινότητα και δίνουν την δυνατότητα στο άτομο να επεκταθεί και να εκτιμηθεί πέρα από το γειτονικό του περιβάλλον.

Οι τεχνικές αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν την συγγραφή ενός blog, την επιμελημένη παρουσίαση ενός θέματος μέσα από το σύνολο της πληροφορίας του διαδικτύου [scorpi, tumblr] την παρουσίαση ενός βίντεο [youtube, vimeo] την επικοινωνία με άτομα που ανήκουν σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες [fb, twitter]

Παράλληλα το άτομο έχει και την αντίστροφη θέση, αυτήν του αναγνώστη, ακροατή θεατή, follower, friend και λειτουργεί ως συλλέκτης των πληροφοριών που το επηρεάζουν, στις ολοένα πιο γενναϊόδωρες συσκευές αποθήκευσης.

Το διαδίκτυο αναδύεται ως η ουτοπία στην οποία η αλλαγή μπορεί να επέλθει χωρίς πάυση. Είναι ο χώρος στον οποίο το άτομο είναι σε επικοινωνία με απεριόριστες επαφές, που η κάθε μία μπορεί να βοηθήσει την άλλη να κατασκευάσει νέες ταυτότητες και να ενδυναμώσει υπάρχουσες.

Οι περισσότεροι ερευνητές έχουν απομακρυνθεί από την ιδέα πως η ταυτότητα αποτελεί ένα δεδομένο αντικείμενο. Στο βιβλίο τους *The Plural Self*, οι Cooper and Rowan (1999, 1) λένε «Η αντίληψη ενός ενοποιημένου εαυτού αρχίζει να μοιάζει με λείψανο περασμένων εποχών»²⁶ ενώ ο κοινωνιολόγος Michel Maffesoli μιλά για το τέλος της «φαντασίωσης του ενιαίου χαρακτήρα»²⁷ και τονίζει πως στον μεταμοντέρνο κόσμο αναδύεται ο πλουραλισμός.

Παρακάτω θα παρουσιάσουμε κάποιες απόψεις πάνω στους διαφορετικούς τρόπους σύνθεσης του εαυτού όπως παρουσιάζονται στην σύγχρονη βιβλιογραφία :

ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΜΕΝΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ-ΑΒΑΤΑΡ

Avatar είναι η διαμεσολαβημένη ταυτότητα στο διαδύκτιο. Περιορίζεται από τους κανόνες του ψηφιακού μέσου και επηρεάζεται από τις γνώσεις, συνήθειες, κουλτούρα του ατόμου. Μπορεί να είναι ορισμένη όπως στην περίπτωση υιοθέτησης γνωστών χαρακτήρων σε ηλεκτρονικά παιχνίδια, ή να έχει μεγαλύτερη ελευθερία στην σύνθεσή της όπως στο second life ή τα personal media. Εκεί το άτομο μπορεί να τονίσει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της ζωής του, να αναπαραστήσει μια ενδόμυχη επιθυμία του, ή και να οικοδομήσει έναν εντελώς φανταστικό ήρωα.

Όπως αναφέρει η Turkle το διαδίκτιο «δισφαλίζει άπλετο χώρο για την έκφραση ανεξερεύνητων πτυχών της προσωπικότητας πολύ ευκολότερα από την πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνία»²⁸ λειτουργώντας σαν ένα μέσο καλύτερης κατανόησης του εαυτού.

Ο αριθμός των avatars κάθε ατόμου αντιστοιχεί στο αριθμό των ψηφιακών δικτύων στα οποία συμμετέχει. Ως αποτέλεσμα έχει πολλές ταυτότητες και την δυνατότητα να μετακινείται σε αυτές όταν μεταφέρεται από το ένα δίκτυο στο άλλο ή από τον ψηφιακό στον φυσικό χώρο.

Αντιλαμβανόμαστε, πως ο εαυτός είναι ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο μόρφωμα, μια ροή που μόνο στιγμιαίες απεικονίσεις της μπορούμε να περιγράψουμε.

10. "Human Facebook Default Avatar: Elsa" / "Human Facebook Default Avatar: Alex" Thomas Menelle, Photography, 2011 <http://www.ekthesis-online.com/#!/faces10/cqwt>

28. Tiv Sherry Turkle «Life on the Screen: identity in the age of the internet», NY, Touchstone, 1997, σελ. 185, παραθέτουν οι Fred Dervin and Yasmin Abbas (eds), Digital Technologies of the Self, Newcastle, Cambridge Scholars Publishing, 2009, σελ. 4

29. Τον Mark C. Taylor, The moment of complexity: Emerging network culture, Chicago, University of Chicago press, 2002, σελ. 231 παραθέτει 30. ο William J. Mitchell, Me ++ and the networked city, Cambridge-Massachusetts, MIT press, 2004, σελ. 62

31. Yasmin Abbas "Mobilization: an investigation of Barack Obama Presidential Campaign and Peer-to-peer Identity" Yasmin Abbas, and Fred Dervin (Eds.) Digital Technologies of the Self, Cambridge, Cambridge Scholars Publishing, 2009, σελ. 85-106

32. <http://p2pfoundation.net/>

33. Yasmin Abbas "Mobilization: an investigation of Barack Obama Presidential Campaign and Peer-to-peer Identity" Yasmin Abbas, and Fred Dervin (Eds.) Digital Technologies of the Self, Cambridge, Cambridge Scholars Publishing, 2009, σελ. 106

NODULAR SUBJECTIVITY – PEER TO PEER IDENTITY

Η ταυτότητα μας τείνει να είναι ανεξάρτητη της κοινότητας στην οποία ζούμε, περισσότερο επηρεασμένη από τις αποτοπικοποιημένες κοινότητες στις οποίες επιλέγουμε να συμμετέχουμε δικτυακά. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Mark C. Taylor «στην αναδύμενη κουλτούρα των δικτύων, είμαι συνδεδεμένος με άλλα αντικείμενα και υποκείμενα με τέτοιον τρόπο που γίνονται ο εαυτός μου μέσα και διαμέσου αυτών, καθώς καθορίζονται και αυτά μέσα και διαμέσου μου.»²⁹

Το υποκείμενο είναι αδιαχώριστο από τα ολοένα επεκτεινόμενα δίκτυα. Συνιστούν την επέκταση του νευρικού του συστήματος. Το συνονθύλευμα αυτών είναι, που θα δομήσει την αντίληψη, τους τρόπους που το υποκείμενο μαθαίνει και πράττει στον κόσμο όπως και αντίστροφα το υποκείμενο μέσω της διαμεσολαβημένης επαφής του θα επηρεάσει τα υπόλοιπα άκρα του κόμβου.

«Κατασκευάζω και κατασκευάζομαι σε μια αμοιβαία και αμφίδρομη διαδικασία που συνεχώς δεσμεύει τα ρευστά, διαπερατά όρια μου και τα ατελείωτα διακλαδιζόμενα δίκτυα που μετέχω. Είμαι ένα χωρικό επεκτεινόμενο cyborg.»³⁰

Λίγα χρόνια αργότερα η Yasmin Abbas προκειμένου να περιγράψει την αμοιβαία διαμόρφωση ταυτότητας μέσω των δικτύων χρησιμοποιεί το ανάλογο της peer to peer παραγωγής (ομότιμη παραγωγή).³¹

Οι P2P διαδικασίες λαμβάνουν χώρα σε κατανεμημένα δίκτυα από ανθρώπους που αλληλεπιδρούν συνεισφέροντας ο καθένας σύμφωνα με τις δεξιότητες του προς την δημιουργία ενός κοινού αγαθού (συνήθως λογισμικό) το οποίο μπορεί να χρησιμοποιήσει όποιος το έχει ανάγκη.³²

Χρησιμοποιώντας το παράδειγμα της προεκλογικής εκστρατείας του Barack Obama στην 1η προεκλογική του εκστρατεία, αποδεικνύει πως το κατανεμημένο σύστημα του διαδικτύου, διάμεσου των ψηφοφόρων και των δεξιοτήτων του καθενός (blog, δημοσίευση φωτογραφιών, πορτραίτα) συν-δημιούργησαν την ταυτότητα του υποψηφίου.

Παράλληλα η συμμετοχή των ψηφοφόρων σε αυτήν την διαδικασία τους κινητοποίησε πνευματικά, φυσικά και ψηφιακά έτσι που να ξεπεράσουν όρια της καθημερινότητάς τους. Έπειτα η συνεισφορά του κάθε ψηφοφόρου στο τελικό προϊόν αποτέλεσε εργαλείο ανάδειξης του ενδυναμώνοντας την προσωπική του ταυτότητα.

Συμπεραίνουμε λοιπόν πως η συν-δημιουργία των ταυτοτήτων τους βασίστηκε σε αυτή του κοινού τους δημιουργήματος μέσω από εργαλεία, τεχνολογίες, σουβενίρ, και δράσεις.

«Mobilization today is identity –sharing or about peer to peer identity.»³³

11. Ψηφιακές πραγματικότητες, war of war of warcraft, second life, call of duty, Sims

34. Olivier Maucó, 'The ideology of self in ludic digital worlds' στο Fred Dervin and Yasmine Abbas (eds), Digital Technologies of the Self, Newcastle, Cambridge Scholars Publishing, 2009, σελ. 109-125

35. 12.0 Olivier Maucó παραθέτει τον Guattari, F. Chaosmose, Paris, Galilée, 1992

36. «[T]his modal personality strengthened by the mobile phone is a personality that manages to reduce uncertainty. [...] It is the possibility of contacting its own communicative network at any moment that has the powerful effect of reducing the uncertainty that mobility brings with it.» Leopoldina Fortunati, The mobile phone: Towards new categories and social relations. Information, Communication & Society, 2002, σελ. 523

ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΕΣ

Οι βασικές αρχές του ατόμου κατά τον Olivier maucó καθορίζονται, σε μια από τις εκφάνσεις τους, από τις πράξεις-δράσεις που πραγματοποιούνται σε ένα ορισμένο περιβάλλον.¹²

Οι ψηφιακοί κόσμοι και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια προτείνουν έναν ιδεολογικά δομημένο παράλληλο κόσμο σε έναν ουτοπικό χώρο στον οποίο ο παίκτης καλείται να λειτουργήσει σε ένα δοθέν πλαίσιο. Ο παίκτης του υποκειμένου, εντός τού πλαισίου του παιχνιδιού υπάρχει και καθορίζεται όχι μέσω του είναι (όπως στον φυσικό χώρο) αλλά μέσω των αποφάσεων της δράσης του στον συγκεκριμένο ψηφιακό χώρο. Το ηλεκτρονικό παιχνίδι και τα personal media λοιπόν, σύμφωνα με τα παραπάνω, σαν ένας ιδεολογικός μηχανισμός με παιγνιώδη μορφή μορφώνει την ταυτότητα του παίκτη και ως εκ τούτου μπορεί να θεωρηθεί μια «μηχανή που παράγει υποκείμενα».¹³

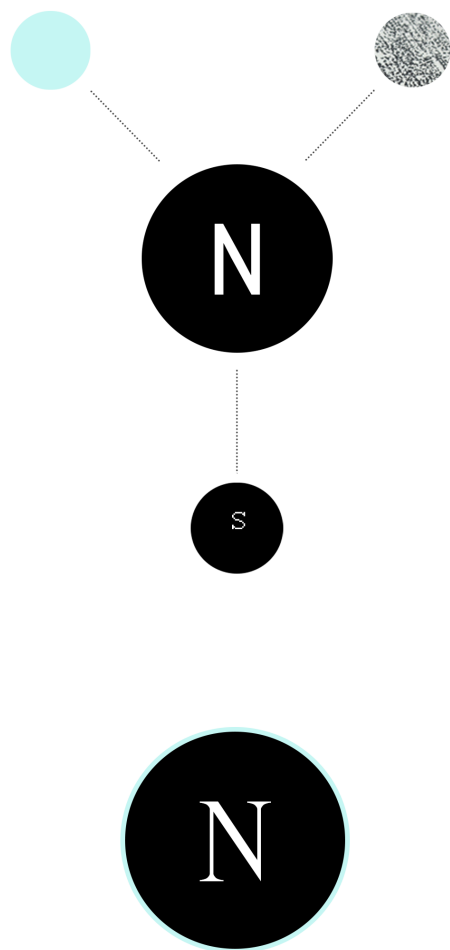
Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι πολλαπλές υποκειμενικότητες που μπορούν να παραχθούν από παίκτης που συμμετέχουν πολλά τέτοια παιχνίδια. Ο παίκτης μεταπηδά σε πολλαπλά ιδεολογικά πλαίσια φανταστικών κόσμων στα οποία συμμετέχει ενεργά μέσω των ψηφιακών πράξεων του, πάντα επηρεαζόμενος και ολοένα μεταβαλλόμενος.

Ο ΣΥΛΛΕΚΤΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ:

Ο συλλέκτης μαζεύει τα αντικείμενα ενδιαφέροντος του και ανακαλεί μέσω αυτών μια εμπειρία. Αποτελούν την απόδειξη ότι κάτι υπήρξε. Η πράξη της συλλογής, μας κάνει να αντιληφθούμε πως το παρελθόν συνεχίζει να υπάρχει εν μέρει μέσα από την διαδικασία της αναπόλησης που προκαλούν τα αντικείμενα. Ο σύγχρονος άνθρωπος μέσα από τα personal media και πλατφόρμες επικοινωνίας στις οποίες συμμετέχει γίνεται συλλέκτης ανθρώπων. Έπειτα μέσα από πλατφόρμες όπως το pinterest, scoor it, tumblr μπορεί να ταξινομήσει και παρουσιάσει τις συλλογές του σε διαφορετικά θέματα που τον ενδιαφέρουν από την απέραντη πληροφορία του ιντερνέτ.

Ακόμη όμως και εάν οι συλλογές δεν βρίσκονται στην δημόσια σφαίρα μπορούν να αποθηκευτούν στις ολοένα μεγαλύτερες συσκευές αποθήκευσης. Άνθρωποι, αφηγήσεις, εικόνες, και βίντεο, τα σουβενίρ μιας ζωής μπορούν να είναι αποθηκευμένα σε μια μικρή φορητή συσκευή, ακόμα και το κινητό τηλέφωνο.

Σύμφωνα με την Fortunati αυτή η δυνατότητα είναι που μειώνει την αβεβαιότητα που προκύπτει από την ρευστότητα της ζωής του νομά.¹⁴ Την θραυσματοποίηση του εαυτού που υπόκειται μέσω των ψηφιακών και φυσικών μετακινήσεων συγκροτεί η δυνατότητα πρόσβασης ανά πάσα στιγμή στο σύνολο των δικτύων επικοινωνίας και συλλογών του παρελθόντος μέσω φορητών αποθηκευτικών μέσων. Ο συλλέκτης κρατά την ταυτότητα του στα χέρια του και αυτή έχει την μορφή δεδομένων.

2.3.2 ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΦΥΣΙΚΟ ΧΩΡΟ

Όταν το άτομο είναι συνεχώς εν κινήσει υποχρεούται σε μια αναπροσαρμογή της ταυτότητας του προκειμένου να επιβιώσει στα διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Όπως περιγράφει η ερευνήτρια Yasmin Abbas, η μετακίνηση σε διαφορετικές κουλτούρες μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα την αλλαγή κοινωνικής θέσης αλλά και ηθικής, με απότοκο την απώλεια σημείων αναφοράς. Ως αποτέλεσμα έχει αναπτύξει τεχνικές προσαρμογής.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΗΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Ο νομάς είναι ένα υβρίδιο. Θέλει να ενσωματωθεί στον καινούριο τόπο χωρίς όμως να ξεχάσει πως ο δικός του τόπος είναι η μετάβαση, η κίνηση και το ίχνος που αφήνει. Η προσωρινή προσαρμογή του λοιπόν φέρνει αντιστάσεις.

Έτσι πρώτα χαρτογραφεί —κατανοεί τον τόπο με τις οξυμένες αισθήσεις αντίληψης του (που επεκτείνονται με τεχνολογικά βοηθήματα), όπως άλλωστε και οι παραδοσιακοί νομάδες και έπειτα επεξεργάζεται και διαπραγματεύεται πια από αυτά τα χαρακτηριστικά θα ενσωματώσει για να αποτελέσουν μέρος της προσωπικής του κουλτούρας.¹⁵

Η εαυτός αποτελεί ένα οικοδόμημα από διαφορετικά στοιχεία επιλεγμένα μέσα από την διαδικασία της διαπραγμάτευσης και επιλογής.

(διάγραμμα)

12. Διαπραγμάτευση και επιλογή.

37.. Embodiment: Mental and Physical Geographies of the Neo-nomad, Master of Science in Architecture Studies Thesis, Massachusetts Institute of Technology, 2001, σελ. 16-17

2.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΣΥΝΟΨΗ

Όπως συνάγεται από την περιγραφή των 3 συνιστωσών κινητικότητας στον σύγχρονο κόσμο, ο νεο-νομαδισμός αφορά κυρίως την επιρροή που έχει επιφέρει ο ψηφιακός νομαδισμός, ως απότοκο της επανάστασης των δικτύων, στην χωρική κινητικότητα και στην διαμόρφωση της ταυτότητας.

Η ανεξαρτησία τύπου που προκύπτει από την συνεχή συνδεσιμότητα είναι η απαραίτητη προϋπόθεση για την νέα χωρική κινητικότητα ενώ οι νέες συνθήκες ψηφιακού και χωρικού νομαδισμού έχουν επιρροή στην διαμόρφωση της ταυτότητας του ατόμου.

3. ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΝΟΜΑΔΙΚΩΝ ΦΥΛΩΝ

Στην 3η ενότητα θα τοποθετήσουμε τις τρεις προηγούμενες συνιστώσες κινητικότητας σε ένα τριαξονικό σύστημα προκειμένου να βρούμε την θέση αναδυόμενων νομαδικών φύλων.

Η πρώτη κατηγοριοποίηση γίνεται με κριτήριο τον τρόπο εργασίας. Η άυλη εργασία και η αποτοπικοποίηση της εργασίας δημιουργούν τις συνθήκες για μια γενιά εργαζόμενων άμεσα συσχετισμένη με τον βαθμό κινητικότητας τους στον χώρο. Θα ξεκινήσουμε την περιγραφή των νομάδων –εργατών με απαρχή τα στοιχεία που συνετέλεσαν στην ανόδου τους. Την αδρή περιγραφή της μετάβασης από την χειρωνακτική στην άυλη εργασία όπως περιγράφεται στα κείμενα του Πέτρου Λυνάρδου Ρυλμόν¹ και Paul Saffo² και την παρουσίαση των τεχνολογικών εξελίξεων κατά τον Mitchell³ που έδωσαν την δυνατότητα αποτοπικοποίησης στη εργασία. Κλείνοντας θα περιγράψουμε τα προβλήματα και τις πρακτικές της καθημερινότητας που προκύπτουν από τον νέο τρόπο ζωής.

Στην δεύτερη κατηγοριοποίηση το κριτήριο είναι ο τρόπος χρήσης της ψηφιακής κινητικότητας προς εξυπηρέτηση διαφορετικών στρατηγικών. Στην γέννηση του διαδικτύου κατά τον Bauman η ομάδα που φαινόταν να κατέχει τα κανάλια ροής της πληροφορίας είναι μια ελίτ που τα χρησιμοποιεί σαν εργαλείο ελέγχου. Παρόλα αυτά το πιο πρόσφατο παράδειγμα της αραβικής άνοιξης κατά τον Gastón R. Gordillo⁴ και σύμφωνα με την θεωρία των Deleuze και Guattari⁵ αποδεικνύει πως το διαδίκτυο μπορεί να συνθέσει τον λείο χώρο των νομάδων και να στραφεί ενάντια στην κρατική μηχανή.

3η ενότητα

1. Πέτρος Λυνάρδος Ρυλμόν «Γνώση, εργασία και συλλογική δράση» παρουσιάστηκε στην ανοικτή συζήτηση, ΟΜΟΤΙΜΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΓΝΩΣΗΣ (ΤΡΟΠΟΙ ΥΠΑΡΞΗΣ ΤΟΥ «ΚΟΙΝΟΥ») στην Σχολή Αρχιτεκτόνων Ε.Μ.Π, ΤΡΙΤΗ 31 ΜΑΙΟΥ στα πλαίσια των δράσεων της Σχολής Αρχιτεκτόνων Ε.Μ.Π. και του μαθήματος «Το δικτυακό παράδειγμα και ο (κοινός) χώρος», του ΔΠΜΣ Σχεδιασμός – Χώρος – Πολιτισμός

2. Paul Saffo, Get ready for a new economic era, McKinsey&Company, What Matters – February 26, 2009, <http://www.saffo.com/essays/>
William J. Mitchell, Me ++ and the networked city, Cambridge-Massachusetts, MIT press, 2004

3. The Speed of Revolutionary Resonance * <http://www.re-public.gr/?p=4362>

4. Gilles Deleuze, Félix Guattari, Nomadology: The War Machine, Seattle, Wormwood Distribution

5. 2010 Originally appearing in A Thousand Plateaus Translated by Brian Massumi.

3.1 ΝΟΜΑΔΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑ

3.1.1 ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΕΤΕΛΕΣΑΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΔΥΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΝΟΜΑΔΩΝ

Η βιομηχανική επανάσταση υποσχόταν αφθονία μέσω της αύξησης της παραγωγής. Χρησιμοποίησε τις μηχανικές εξελίξεις για να ικανοποιήσει τις υλικές ανάγκες της ευημερούσας εργατικής τάξης και αναδυόμενης αστικής.

Η παραγωγική οικονομία στηρίζεται στο εργοστάσιο με σαφή διαχωρισμό μεταξύ χειρονακτικής και διανοητικής εργασίας και βασική μονάδα τον εξειδικευμένο εργάτη.⁶

Ο εργάτης καλείται να συμμετέχει με ενθουσιασμό στην ειδίκευση που απαιτεί η κατακερματισμένη γραμμή παραγωγής μέσω της ανάπτυξης της ηθικής της εργασίας.

Η ηθική της εργασίας προτάσσει πως το άτομο είναι χρήσιμο όταν συμβάλλει στην πρόοδο και πως η πρόοδος είναι εφικτή μέσω της συμβολής στην βιομηχανική επανάσταση από την θέση του εργάτη. Ο άνεργος περιθωριοποιείται ως αντιρροπία της συμμετοχής στην πρόοδο.⁷

Πολύ σύντομα το πρόβλημα αύξησης της παραγωγικότητας μετατίθεται στο πρόβλημα της αύξησης της ζήτησης. Η σημασία μετατοπίζεται από την παραγωγή στις πωλήσεις και το μάρκετινγκ. Βασικό εργαλείο της καταναλωτικής οικονομίας είναι τα mass media. Η εργασία που αφορά το πληροφοριακό και πολιτιστικό περιεχόμενο των προϊόντων γίνεται η βάση δραστηριοτήτων της μεγαλύτερης μερίδας μισθωτών.

Το πληροφοριακό περιεχόμενο αφορά ολοένα και περισσότερο τεχνολογικές εφαρμογές ενώ το πολιτιστικό περιεχόμενο είναι αποτέλεσμα της άυλης εργασίας κατά τον Πέτρο Λυνάρδο «το είδος δηλαδή των δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν τον ορισμό και καθορισμό πολιτιστικών και καλλιτεχνικών κανόνων, τη μόδα, τα γούστα, τα πρότυπα των καταναλωτών και, ευρύτερα, της κοινής γνώμης»

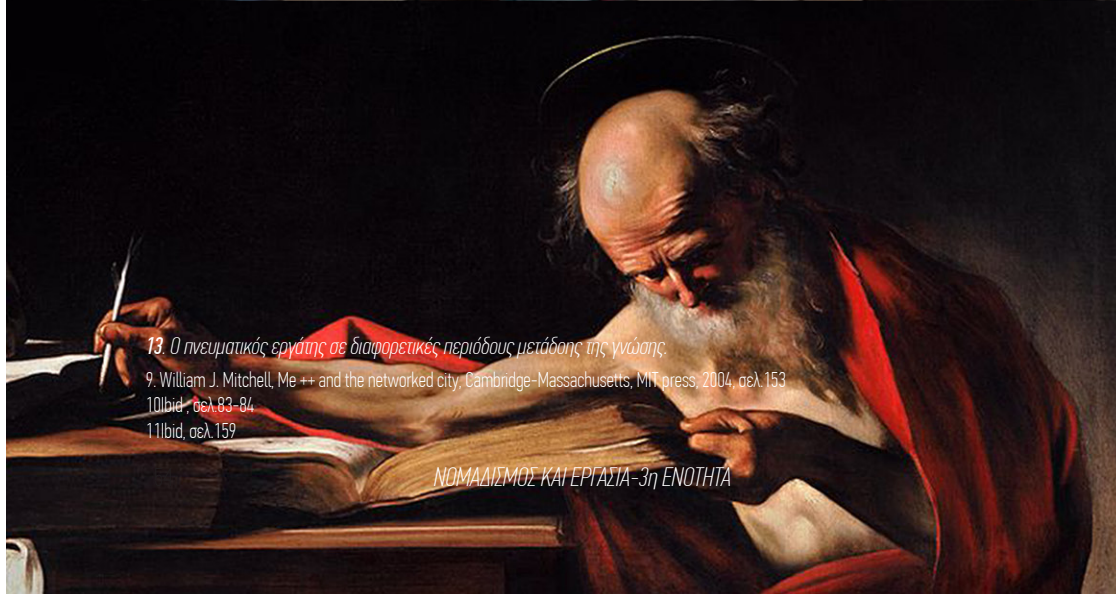
Σύμφωνα με τον ίδιο αυτές οι δραστηριότητες που κάποτε αποτελούσαν την απασχόληση μιας προνομιούχας τάξης έχουν μετατραπεί από την δεκαετία του 70 και μετά στην «μαζική διανοητικότητα». «*Η εργασία δεν βασίζεται στον χρόνο παραγωγής αλλά στην παραγωγή καινοτομίας.*»⁸

Ο εργάτης της εποχής είναι ο πνευματικός –άυλος εργατής και έχει μετακομίσει από το εργοστάσιο στα εμβληματικά κτίρια των εταιριών.

Όχι για πολύ όμως...

6. Paul Saffo, Get ready for a new economic era. McKinsey&Company, What Matters – February 26, 2009, [http://www.saffo.com/essays/7.Zygmunt_Bauman,_Η_εργασία_ο_καταναλωτισμός_και_οι_νέοι_παικτες_μετάφραση,_Αναμετρήσεις_με_τον_21ο_αιώνα,_Μεταίχμιο_\[1η_έκδοση_1998\],_2004](http://www.saffo.com/essays/7.Zygmunt_Bauman,_Η_εργασία_ο_καταναλωτισμός_και_οι_νέοι_παικτες_μετάφραση,_Αναμετρήσεις_με_τον_21ο_αιώνα,_Μεταίχμιο_[1η_έκδοση_1998],_2004)

8. Πέτρος Λυνάρδος Ρυλμόν «Γνώση, εργασία και συλλογική δράση» παρουσιάστηκε στην ανοικτή συζήτηση, ΟΜΟΤΙΜΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΓΝΩΣΗΣ (ΤΡΟΠΟΙ ΥΠΑΡΞΗΣ ΤΟΥ «ΚΟΙΝΟΥ») στην Σχολή Αρχιτεκτόνων Ε.Μ.Π, ΤΡΙΤΗ 31 ΜΑΙΟΥ στα πλαίσια των δράσεων της Σχολής Αρχιτεκτόνων Ε.Μ.Π. και του μαθήματος «Το δικτυακό παράδειγμα και ο (κοινός) χώρος», του ΔΠΜΣ Σχεδιασμός – Χώρος – Πολιτισμός Βλ. http://withinthemultitude.blogspot.gr/p/blog-page_4815.html

3.1.2 ΑΠΟΤΟΠΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Καθώς τα ενσύρματα δίκτυα άρχισαν να διαδίδονται επικράτησε η εντύπωση πως η τηλε-εργασία θα μπορούσε να αντικαταστήσει την μετάβαση στον χώρο εργασίας. Κάποιοι εργαζόμενοι επιλέγουν να εργαστούν από το σπίτι τους ή -από την στιγμή που η γειτονία με το γραφείο δεν είναι απαραίτητη- από ένα πιο όμορφο περιβάλλον όπως αυτό της εξοχικής κατοικίας. Προσωπικός υπολογιστής και μια τηλεφωνική σύνδεση επαρκούν για την διεκπεραίωση των περισσότερων άυλων εργασιών. «*Ο εργασιακός χώρος και η κατοικία θραυσματοποιούνται και επανενώνονται*»⁹. Τα όρια τους καθίστανται ασαφή.

Στις αρχές του 2000 η διάδοση των ασύρματων δικτύων και φορητών συσκευών δίνει την δυνατότητα πρόσβασης στην πληροφορία και τα άτομα όπου υπάρχει συνδεσιμότητα. Παράλληλα η συμπίεση της αποθήκευσης δεδομένων, η εύκολη δημιουργία αντιτύπων χωρίς μείωση της ποιότητας, η γρήγορη διαχείριση, οργάνωση και αποστολή δεδομένων ηλεκτρονικά και οι πλατφόρμες επικοινωνίας αλλάζουν ξανά την εργασία.¹⁰

Ο εργαζόμενος με μια βασική υποδομή μπορεί να είναι αποδοτικός στην κατοικία, τις διακοπές του, το τρέινο, την αίθουσα αναμονής ακόμα και στο αεροπλάνο. Οποιοσδήποτε χώρος είναι εν δυνάμει χώρος εργασίας. Οι ηλεκτρονικά διαμορφωμένοι ad hoc χώροι συνάντησης επικρατούν έναντι του σταθερού μονολειτουργικού φυσικών χώρου με τα άκαμπτα ωράρια που κάποτε ήταν απαραίτητα για να υποβληθούν την αλληλεπίδραση και συντονισμό της ομάδας.

Το αναδυόμενο χαρακτηριστικό μοτίβο εργασίας που επικρατεί είναι αυτό του εργαζόμενου νομάδα που οικειοποιείται πολύ διαφορετικά μέρη ως χώρους εργασίας. Ο άυλος εργάτης του 21 ου αιώνα δεν είναι παγιδευμένος μέσα στην βιβλιοθήκη των μοναστηριών όπου βρισκόταν προσεκτικά φυλαγμένη η γνώση τον 14ο αιώνα, ούτε στο κουβούκλιο του γραφείου της εταιρίας του συνδεδεμένος με τον προσωπικό του υπολογιστή. Είναι ένα υβρίδιο, ένα cyborg που κινείται μέσα σε ηλεκτρονικά πεδία παροχής πόρων.¹¹ [Εικόνα 13]

13. Ο πνευματικός εργάτης σε διαφορετικές περιόδους μετάδοσης της γνώσης.

9. William J. Mitchell, Me ++ and the networked city. Cambridge-Massachusetts, MIT press, 2004, σελ.153

10Ibid, σελ.83-84

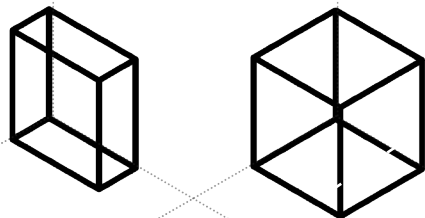
11Ibid, σελ.159

ΝΟΜΑΔΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑ-3η ΕΝΟΤΗΤΑ

3.2

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ
ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ-ΝΟΜΑΔΩΝ

Από τα παραπάνω προκύπτουν τα 2 είδη εργαζόμενων νομάδων. Οι αστικοί νομάδες οι οποίοι μπορεί να είναι ελεύθεροι επαγγελματίες στον δημιουργικό τομέα ή τον τομέα των υπηρεσιών και οι παγκόσμιοι νομάδες όπως π.χ επιστήμονες με παρουσία σε διαφορετικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, ακτιβιστές- μέλη μη κερδοσκοπικών οργανώσεων, ελεύθεροι επαγγελματίες δημιουργικών επαγγελμάτων. Παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά και πρακτικές της καθημερινής ζωής ,σε διαφορετικό βαθμό όμως, που σχετίζεται με το εύρος της κινητικότητας τους στον φυσικό χώρο.

14. Αστικός και Παγκόσμιος νομάς.

12. Andréas Kluth , Nomads at last, The economist [From the print edition] Apr 10th 2008

13. Fleura Bardhi, Giana M. Eckhardt, and Eric J. Arnould. Liquid Relationship to Possessions. Journal of Consumer Research, October 2012

βλ. <http://www.sciencedaily.com/releases/2012/04/120416113109.htm>

14. <http://boingboing.net/2010/09/10/technomads.html> επίσης βλ. <http://guynameddave.com/2010/11/the-minimal-challenge/>

15. http://www.ted.com/talks/graham_hill_less_stuff_more_happiness.html

3.1.2.1 ΝΕΟ-ΜΙΝΙΜΑΛΙΣΜΟΣ

Όπως ο βεδουίνος στην έρημο δεν κουβαλά μαζί του ότι χρειάζεται επειδή γνωρίζει που θα βρει την όσση στην διαδρομή του έτσι και ο νομάς ταξιδεύει ελαφρά έχοντας επίγνωση των πραγμάτων που θα βρει στο περιβάλλοντα χώρο.¹² Η ιδέα του νομά που ταξιδεύει κουβαλώντας μαζί του τον μικρόκοσμο του σαν σαλιγκάρι έχει αλλάξει. Η μεταφορά πολλών αντικειμένων αποτελεί βάρος ταλαιπωρία και άγχος.

Οι Fleura Bardhi (Northeastern University), Giana M. Eckhardt (Suffolk University), and Eric J. Arnould (Bath University) το 2012 συνέταξαν μια μελέτη για την καταναλωτική συμπεριφορά των νομάδων.

Από αυτήν βγήκαν τα εξής ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Οι νέο-νομάδες έχουν την τάση να κάνουν περιστασιακή χρήση αντικειμένων όπου τα χρειάζονται. Επίσης εκτιμούν τα αντικείμενα πρωτίστως για την χρηστική τους αξία και προφανώς τις φορητές συσκευές που τους εξασφαλίζουν συνδεσιμότητα. Τέλος τα αντικείμενα είναι για αυτούς αναλώσιμα και δεν αποτελούν μέρος του συναισθηματικού τους κόσμου.¹³

Από τα παραπάνω εξηγείται η αναδυόμενη τάση του νέο-μινιμαλισμού. Η απόρριψη των μη απαραίτητων υλικών αγαθών που διευκολύνει την νομαδική ζωή.

Ο συγγραφέας Sean Bonner στην ιστοσελίδα «*neominimalism and the rise of the technonomad*»¹⁴ καθώς και ο συγγραφέας και σχεδιαστής Graham Hill στην διάλεξη «*Less things more happiness*»¹⁵ παρουσιάζουν το κίνημα του νέο-μινιμαλισμού.

Ο Bonner μεταξύ των άλλων αναφέρει «*Αποφάσισα να αξιολογήσω την συλλογή εμπειριών περισσότερο από το μάζεμα αγαθών...Όσο περισσότερο ταξίδεψα τόσο περισσότερο συνειδητοποιούσα πόσο λιγότερα πράγματα χρειάζομαι για να είμαι ευτυχιμένος ...όσο περισσότερο ταξιδεύω τόσο λιγότερο πακετάρω και τόσο περισσότερο συνειδητοποιώ πως η αύξηση των αντικειμένων που μου ανήκουν είναι μόνο αύξηση βάρους που πρέπει να τα ξεφορτωθώ.*»

Ενώ ο Hill προτείνει τρόπους διευκόλυνσης της καθημερινότητας μέσα από απλούς κανόνες. Την απόρριψη άχρηστων αντικειμένων, την χρήση μικρότερων αντικειμένων και χώρων και τέλος την επιλογή χρήσης αντικειμένων με πολυχρησιμότητα.

15. Η ιδιοκτησία του παγκόσμιου νομά Sean Bonner/<http://boingboing.net/2010/09/10/technomads.html>

3.1.2.2 CO-WORKING

Μια άλλη πρακτική που προκύπτει από τον νέο νομαδικό τρόπο ζωής αφορά την διευκόλυνση της εργασίας μέσω διαδικτυακών τόπων και της επαγγελματικής συστέγασης.

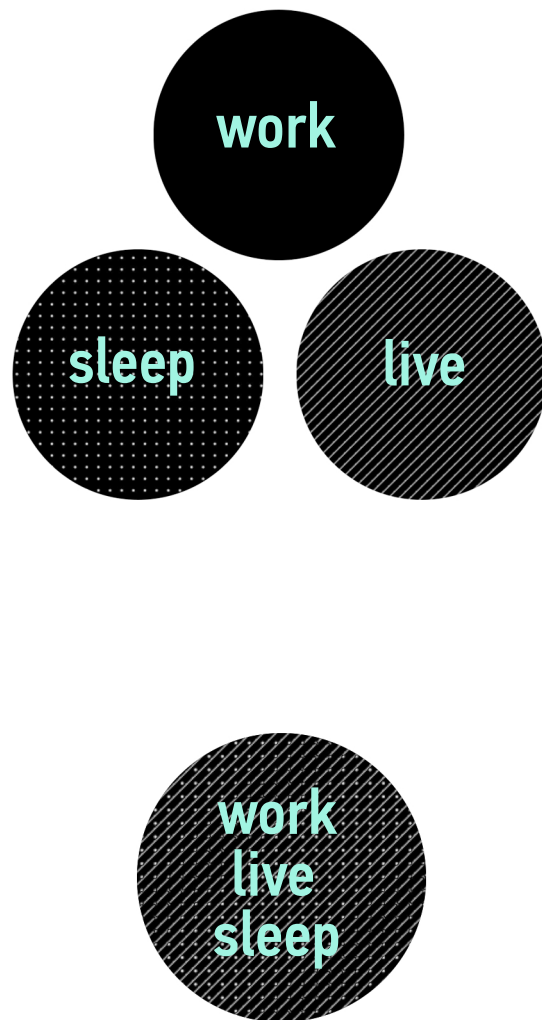
Διαδικτυακές πλατφόρμες επικοινωνίας και ανταλλαγής δεδομένων επιτρέπουν την συνεργασία με το υπόλοιπο δίκτυο συνεργατών ενώ πλατφόρμες προώθησης εργασίας διευκολύνουν τις καινούριες συνεργασίες ανεξαρτήτως τόπου. Έπειτα η ανάγκη για συναδελφικότητα και βελτίωση μπορεί να καλυφθεί από διαδικτυακά διαμορφωμένες κοινότητες, όπου τα μέλη μπορούν να ανταλλάξουν επαγγελματικές συμβουλές.

Η ιδέα της συστεγασμένης εργασίας κερδίζει έδαφος. Ακόμα και αν υπάρχει η δυνατότητα εργασίας οπουδήποτε, η ανάγκη συντροφιάς, το κέρδος από ανταλλαγή απόψεων με άλλους επιστήμονες ή ακόμα και η ανάγκη διαχωρισμού κατοικίας -εργασίας δημιούργησε την τάση συστεγασμένης εργασίας.

Τόσο ο αστικός νομάς όσο και ο παγκόσμιος νομάς μπορούν να ενοικιάσουν προσωρινά χώρο στον οποίο μοιράζονται τα έξοδα υποδομής¹⁶, έχοντας την δυνατότητα να έρχονται σε επαφή με ανθρώπους από διαφορετικά επιστημονικά πεδία. Σε αυτήν την περίπτωση ο φυσικός τόπος λειτουργεί ως επαγγελματική στέγη πολλαπλών περαστικών.

Το σταθερό δοχείο λειτουργίας δέχεται την συνεχή ροή χρηστών.

Δεδομένου της χωρικής κατανάλωσης στην οποία θα αντιστοιχούσε η αποκλειστική χρήση χώρων από κάθε νομά στις διαφορετικές περιοχές που επισκέπτεται ή ιδέα της κοινής χρήσης χώρων αρχίζει να γίνεται ιδιαίτερα δημοφιλής

3.1.2.2 ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΟΡΙΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ –ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

Αρχικά η ανεξαρτησία του ωραρίου και του τόπου εργασίας φαντάζει ελευθέρια. Στην πράξη όμως η συνεργασία με ανθρώπους που ζουν σε διαφορετικές ζώνες ώρας καθώς και η συνεχής δυνατότητα επικοινωνίας με τους συνεργάτες έχουν σαν αποτέλεσμα την δημιουργία ασάφειας μεταξύ εργασίας και προσωπικού χρόνου, σε αρκετές περιπτώσεις εις βάρος του ελεύθερου χρόνου. Ο εργαζόμενος υπόκειται την προσωπική τυρρανία της παραγωγικότητας μιας και δεν υπάρχει μέτρο σύγκρισης ή σημείο που να σηματοδοτεί την λήξη της εργασίας.

Σε μια αισιόδοξη πρόβλεψη για την εξέλιξη της εργασίας ο Marshal Mc Luhan συνέδεσε την αλληλοσυμπλοκή εργασίας –ελεύθερου χρόνου με την επιστροφή στον τρόπο ζωής των πρωτόγονων νομαδικών φυλών όπου τα μέλη της φυλής λειτουργούσαν προσπαθώντας να ικανοποιήσουν τις ανάγκες της ομάδας με μια ολοκληρωτική αφοσίωση.

« Η εργασία δεν υπάρχει στις προϊστορικό κόσμο. Ο πρωτόγονος κυνηγός ή μαράς δεν δουλεύει περισσότερο από όσο δουλεύει ο ποιητής ,ο καλλιτέχνης, ο σκεπτόμενος άνθρωπος σήμερα. Όπου ο άνθρωπος είναι ολοκληρωτικά δοσμένος δεν υπάρχει εργασία.»¹⁷

Εν μέρει θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε πως αυτό το όραμα έχει πραγματοποιηθεί μέσα από τις ομότιμες κοινότητες παραγωγής. Η peer to peer παραγωγή πραγματοποιείται σε κατανεμημένα δίκτυα και οι συμμετέχοντες είναι εθελοντές που συνδράμουν ο καθένας σύμφωνα με τις δεξιότητες του και ανάλογα με τις ανάγκες του προς την δημιουργία ενός «κοινού» που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο οποιοσδήποτε, [συνήθως λογισμικά]¹⁸. Παρατηρούμε λοιπόν, την αφοσίωση προς μια διαδικασία στην οποία εργασία και ελεύθερος χρόνος αναμειγνύονται προς την δημιουργία ενός αγαθού χρήσιμου στην κοινότητα. Παρόλα αυτά η ομότιμη παραγωγή δεν δίνει έσοδα στους συμμετέχοντες για αυτό και χρησιμοποιείται προς το παρόν μόνο σαν συμπληρωματική ενασχόληση.

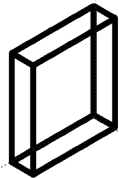
16.Michael S. Rosenwald , Telecommuters cut the cord, LA times, July 29, 2009 βλ. <http://business.time.com/2009/07/29/the-new-work-environment-from-office-drones-to-co-working-with-digital-nomads/#ixzz2J0YICrsj>

17.Marshall McLuhan, Understanding Media: The Extensions of Man, 1η έκδοση, Canada, Sphere Books ,1964 (1η έκδοση, Cambridge, Massachusetts, The MIT Press 1994) σελ.138

18.<http://p2pfoundation.net/>

3.2

ΝΟΜΑΔΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

16. Global elite-hyper nomads/

19. Τον Jacques Attali, L'homme nomad, Fayard, 2003 παραθέτει ο Jeon Myung; Discovery of an unnoticed value: nomadism, The yonsei annals βλ. <http://annals.yonsei.ac.kr/news/articleView.html?dxno=365>.

20. Manuel Castells & Martin Ince, Conversations with Manuel Castells, London, Polity, 2003, σελ. 55-58.

21. « Είναι ένας οικονομικός όρος για το άτομο που κατέχει και ενοικιάζει μια κερδοφόρα ιδιοκτησία αλλά δεν διαμένει εντός της τοπικής οικονομικής ζώνης. Αυτή η πρακτική είναι προβληματική για την περιοχή γιατί ο απών ιδιοκτήτης απομυζεί τον τοπικό πλούτο προς την χώρα διαμονής του. Ο όρος έγινε δημοφιλής από το βιβλίο του οικονομολόγου Thorstein Veblen's, «Absentee ownership» βλ. http://en.wikipedia.org/wiki/Absentee_landlord

22. Zygmunt Bauman Liquid Modernity, In έκδοση, Cambridge UK, Polity Press, 2000, σελ. 13

23. The Accidental Tourist, 1988 με τους William Hurt, Kathleen Turner, και Geena Davis σε σκηνοθεσία Lawrence Kasdan βασισμένο στην ομώνυμη νουβέλα της Anne Tyler.

3.1.2 Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΛΙΤ ΝΟΜΑΔΩΝ:

Ο ΡΟΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΟΥ ΚΑΣΤΕΛΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΥΚΤΙΟΥ

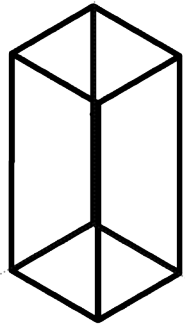
Μια παλαιότερη αντίληψη για τον εργαζόμενο νομά που αξίζει να σημειωθεί είναι η σύνδεση του, την δεκαετία του 80 με μια προνομιά αποτοπικοποιημένη ελίτ εργαζομένων την οποία ο Jacques Attali, στο βιβλίο του «L'Homme nomad»¹⁹, ονόμασε hyper nomads. Πρόκειται για τους ανθρώπους που κατοικούν τον ροικό χώρο, αυτόν που ο Manuel Castells²⁰ ορίζει ως το δίκτυο των τόπων που είναι συνδεδεμένα, προκειμένου να επιτρέπουν μια κοινή ταυτόχρονη κοινωνική πρακτική μέσω ηλεκτρικών κυκλωμάτων και των παρελκόμενων τους.

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 90 ήταν ο χώρος που επιτελούνταν κυρίως οι κυρίαρχες οικονομικές δραστηριότητες, επομένως και ο χώρος στον οποίο κινείται η ελίτ που τις διαχειρίζεται. [Τα οικονομικά επιχειρηματικά κέντρα και τα δύκτια επικοινωνίας τους]

Ο Zygmunt Bauman, παρομοιάζει τον τρόπο κυριαρχίας αυτής της παγκόσμιας εργασιακής ελίτ με αυτό του απόντος γαιοκτήμονα [absentee landlords]²¹: Πρόκειται για την άσκηση κυριαρχίας στην παγκόσμια οικονομία ασκώντας έλεγχο στα κανάλια ροής πληροφορίας, χωρίς την εμπλοκή στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή του κάθε τόπου.

*«Η ενεργή συμμετοχή στην ζωή του υποταγμένου πληθυσμού δεν είναι πια απαραίτητη αντιθέτως, αποφεύγεται συστηματικά ως μη απαραίτητη, ακριβή και αναποτελεσματική.»*²² Είναι η εποχή στην οποία η κινητικότητα συνδέθηκε με τον εργαζόμενο των πολυεθνικών εταιριών, τον frequent flyer με το κινητό τηλέφωνο που προσγειώνεται σε διαφορετικά μήκη και πλάτη μόνιμα συνδεδεμένος και ποτέ συνδεδεμένος με τον τόπο.

Αντιπροσωπευτική της αντίληψης της εποχής είναι η ταινία The Accidental Tourist, 1988.²³ Ο πρωταγωνιστής είναι συγγραφέας ταξιδιωτικών οδηγιών που απασκοπών ο αναγνώστης να μην χρειαστεί να αλλάξει καθόλου τις διατροφικές, κοινωνικές, ποιτικές του συνήθειες όσο βρίσκεται σε επαγγελματικό ταξίδι. Ο πρωταγωνιστής μελετά την πλήρη απεμπλοκή από τον φυσικό χώρο και τις συνδέσεις του παρουσιάζοντας το σαν δυσάρεστο απότοκο της εργασίας.

18. *Dwwigital activist*

24. Ηδὼν το 1999 ο Castells ανακάλυψε τον διαχωρισμό κυριάρχων δραστηριοτήτων μεταξύ ροικού χώρου και χώρου των τόπων στην εργασία του Grassrooting the Space of flows, Journal Urban Geography, Bellwether Publishing, Ltd, Volume 20, Number 4, / May 16-June 30, 1999, σελ.294-302

25. Gilles Deleuze, Félix Guattari, Nomadology: The War Machine, Seattle, Wormwood Distribution 2010 Originally appearing in A Thousand Plateaus Translated by Brian Massumi, σελ. 42-53

26. The Speed of Revolutionary Resonance * <http://www.re-public.gr/?p=4362>

3.1.2 ΨΗΦΙΑΚΟΙ ΑΚΤΙΒΙΣΤΕΣ

Ο ΛΕΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ Η ΜΗΧΑΝΗ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΤΑ DELEUZE ΚΑΙ GUATTARI

Η ταύτιση του νομαδισμού με την εργατική ελίτ μεταλλάχθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 90.

Τότε το διαδίκτυο διαδόθηκε ευρέως και συνδέθηκε πέρα από τις κυρίαρχες οικονομικές δραστηριότητες και με αυτές που αφορούν τον χώρο των τόπων [space of places]. Δηλ. τις δραστηριότητες που αφορούν την ατομική αλληλεπίδραση και ανθρώπινη εμπειρία που συνήθως αφορούν τοπικότητες.

Το σημαντικότερο όμως είναι πως ενώ ο ροικός χώρος αρχικά συνδέθηκε με μια ελίτ, επειδή είναι υλικά κατασκευασμένος από τεχνολογίες στις οποίες οι περισσότεροι μπορούν να έχουν πρόσβαση, ο καθένας μπορεί να τον χρησιμοποιήσει σύμφωνα με τις στρατηγικές του.²⁴

Το πρόσφατο παράδειγμα της αραβικής άνοιξης μας δείχνει πως ο Ροικός χώρος του Castells αυτός που ξεκίνησε ως ο χώρος μιας ελίτ ταξιδευτών μπορεί να μεταλλαχθεί στον λείο χώρο των νομάδων κατά Deleuze και Guattari.

Το διαδίκτυο προσομοιάζει τον λείο χώρο. Κατανέμει τους ανθρώπους στον απέραντο και ασαφή χώρο του ,χωρίς όρια και διαχωρισμούς. Είναι ένα μη ιεραρχικό μοντέλο που λειτουργεί με ροές σ' ένα ανοικτό πεδίο. Ακόμα , ο τρόπος πλοήγησης στο διαδίκτυο συνάδει με την νομαδική σκέψη που λειτουργεί με συνεχείς μετεγκαταστάσεις –συνειρμούς. Συνάδει με την συνεχή διαδικασία του γίνεσθαι που αποτελεί η νομαδική σκέψη έναντι της μορφοποίησης μιας ολότητας.²⁵

Το σημαντικότερο όμως είναι πως το διαδίκτυο είναι κάτοχος της απόλυτης ταχύτητας που αποτελεί βασικό συστατικό της μηχανής πολέμου με την οποία ο νομάς θα ασκήσει τις δυνάμεις του ενάντια στην κρατική μηχανή.

Η ταχύτητα με την οποία τα personal media ,μετέφεραν τα γεγονότα των εξεγέρσεων στην Τυνησία την Αίγυπτο ,τη Λιβύη, το Μπακρέιν, την Υεμένη και το Ομάν, πρόλαβαν την επιβολή εξουσίας της άκαμπτης κρατικής μηχανής.

Η κρατική μηχανή από την άλλη ασκεί τις δικές τις δυνάμεις ενάντια στην μηχανή πολέμου των νομάδων. Επιχειρεί να εφαρμόσει τους κανόνες του γραμμωτού χώρου, να επανεδαφοποιήσει τον λείο χώρο.

Κατά τον Gastón R. Gordillo το καθεστώς Μουμπάρακ επιχείρησε την επανεδαφοποίηση του λείου χώρου. Πρώτα άσκησε έλεγχο στην ροή της πληροφορίας και διέκοψε την λειτουργία των δικτύων άμεσης επικοινωνίας (Internet, τηλεφωνικά συστήματα) με το περίφημο «Internet switch» σε σημαντικά κτίρια στο Κάιρο π.χ Telecom Egypt Building. Έπειτα κινήθηκε τους on line ακτιβιστές στον φυσικό χώρο για να τους επιβάλλει τα στοιχεία του γραμμωτού χώρου, την οριοθέτηση. Δολοφονεί τον Khaled Said, blogger που εξέθεσε τη διαφθορά στην αστυνομία και συλλαμβάνει και οριοθετεί –φυλακίζει τον Wael Ghonim για 12 μέρες εξαιτίας του ακτιβισμού του στο Face book. «Είναι η ίδια κρατική τακτική επανεδαφοποίησης που υπήρχε στις προσπάθειες να φυλακίσουν το σώμα του Τζούλιαν Ασάντζ, πράγμα που δείχνει ότι οι κρατικές ταχύτητες αναζητούν την σύμπραξη των κατασταλτικών ενεργειών τους στα δίκτυα επικοινωνίας και των πραγματικών σωμάτων στους δρόμους.»²⁶

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην πρώτη ενότητα παρακολουθήσαμε πως ο στιγμιαίος χρόνος μετάδοσης της πληροφορίας και η αμφίδρομη επικοινωνία των νέων μέσων άλλαξαν τον τρόπο άσκησης εξουσίας.

Η έκφραση της εξουσίας μετατοπίστηκε από την οριοθέτηση χώρου, στον έλεγχο της ροής των καναλιών πληροφορίας. Παράλληλα η προσβασιμότητα στην πληροφορία και τα εργαλεία μετάδοσης της έχουν αυξήσει την βάση επιρροής αποφάσεων.

Το νέο μοντέλο κοινωνικής οργάνωσης βασίζεται στην από-τοπικοποίηση της εξουσίας, τα δίκτυα και την αυξημένη συμμετοχή. Παράλληλα η απόρριψη των οικουμενικών αξιών της νεωτερικότητας θεμελιώδεις χαρακτηριστικό της μετα-νεωτερικότητας έχει σαν αποτέλεσμα το βάρος να μετατοπιστεί από τις έννοιες που εκφράζουν στατικότητα και όρια, στις έννοιες που εκφράζουν κινητικότητα με αποτέλεσμα την ανάδειξη του νομά στον ήρωα της μετα-νεωτερικότητας.

Στην δεύτερη ενότητα προχωρήσαμε στην καλύτερη κατανόηση του σύγχρονου νομά μέσω της ανάλυσης του σε 3 συνιστώσες κινητικότητας. Μελετήθηκε ο ψηφιακός, φυσικός και πνευματικός νομαδισμός μέσα από τις δυνάμεις που διαμόρφωσαν κάθε πεδίο και τον τρόπο έκφρασης τους στον χώρο. Είναι εμφανής η επικράτηση της επιρροής του ψηφιακού νομαδισμού και στα άλλα 2 πεδία κινητικότητας

Ο ψηφιακός νομαδισμός αναφέρεται στην περιήγηση σε ψηφιακές πλατφόρμες και χώρους ακόμα και από μια σταθερή θέση στον φυσικό χώρο. Τα εργαλεία του ψηφιακού νομαδισμού (διαδύκτιο, συσκευές επικοινωνίας) επεκτείνουν τις δυνατότητες του ανθρωπίνου σώματος πέρα από τα όρια του χώρου και του χρόνου. Επεκτείνουν τις αισθήσεις, το νευρικό μας σύστημα και την συνείδηση μας σε όποιο άκρο το δικτύου θελήσουμε πέρα από τα όρια του φυσικού χώρου [τοίχοι, σύνορα, επιδερμίδα] και καθιστά την επικοινωνία ασύγχρονη.

Ο νομαδισμός στον φυσικό χώρο αφορά κυρίως την καινούρια ελευθερία μετακινήσεων που προσφέρει η από-τοπικοποίηση των λειτουργιών. Η ανεξαρτησία τόπου [free location practice] είναι αποτέλεσμα της δημιουργίας πεδίων παρουσίας πύρων στην πόλη με επίκεντρο τα πεδία παρουσίας πληροφορίας που εξασφαλίζουν συνεχή συνδεσιμότητα στο διαδίκτυο μέσω, ασύρματων δικτύων και φορητών συσκευών. Η από-τοπικοποίηση των λειτουργιών καταργεί την φυσική γειτονιά ως σημαντικό παράγοντα επιλογής τόπου. Ταυτόχρονα η μακροπρόθεσμη από-τοπικοποίηση κάποιων λειτουργιών μπορεί να μετασχηματίσει ή ακόμα και να καταργήσει κτιριακούς τύπους.

Έπειτα, η αυξημένη ανάγκη φορητότητας συσκευών οδηγεί στην πρόοδο των τεχνολογιών σμίκρυνσης που επιβάλλουν την διεπιστημονική συνεργασία και αναμένεται να αλλάξουν τον ρόλο του σχεδιαστή.

Από την άλλη η αυξημένη κινητικότητα στον ψηφιακό και φυσικό χώρο έχουν επιρροή στην διαμόρφωση της ταυτότητας του νέο νομά. Η πολλαπλότητα και ρευστότητα είναι κυρίως, απότοκο του ψηφιακού νομαδισμού. Στον ψηφιακό χώρο το άτομο μεταπηδά στα ιδεολογικά πλαίσια φανταστικών κόσμων στα οποία συμμετέχει ενεργά μέσω των ψηφιακών πράξεων του, πάντα επηρεαζόμενος και ολοένα μεταβαλλόμενος. Έπειτα μέσω των ψηφιακών δικτύων επικοινωνίας στα οποία μετέχει θα σχηματιστεί και θα σχηματισθεί από τα άτομα που βρίσκονται στα αλλά άκρα του κόμβου. Σε κάθε ένα από τα δίκτυα επικοινωνίας και τις ψηφιακές παράλληλες πραγματικότητες στις οποίες μετέχει δημιουργεί και από μια διαμεσοληθμένη προσωπικότητα avatar. Το άτομο μαθαίνει να κινείται με άνεση από την μια ταυτότητα στην άλλη και από την ψηφιακή στην πραγματική του.

Παράλληλα αναδύονται πρακτικές συγκρότησης του εαυτού. Την θραυσματοποίηση του εαυτού που υπόκειται μέσω των ψηφιακών και φυσικών μετακινήσεων συγκροτεί η συλλογή δεδομένων έτσι ώστε να υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης ανά πάσα στιγμή στο σύνολο των δικτύων επικοινωνίας και αναμνήσεων του παρελθόντος, μέσω φορητών αποθηκευτικών μέσων. Τέλος η διαδικασία διαπραγμάτευσης και επιλογής κατά την διάρκεια των μετακινήσεων σε διαφορετικά πολιτιστικά περιβάλλοντα παρουσιάζει την ταυτότητα ως ένα εκλεκτικιστικό οικοδόμημα διαφορετικών πολιτισμών.

Στην 3η ενότητα έγινε η ταξινόμηση των αναδυόμενων νομαδικών φυλών ανάλογα με τους διαφορετικούς βαθμούς έντασης των πεδίων κινητικότητας που περιγράψαμε και το κριτήριο του τρόπου εργασίας.

Η πρακτική της ανεξαρτησίας τόπου και η από-υλοποίηση της εργασίας στο πέρασμα από την παραγωγική στην καταναλωτική οικονομία αποτέλεσαν τις αιτίες απελευθέρωσης από τον γραφειακό χώρο και έδωσαν την δυνατότητα πραγματοποίησης της εργασίας όπου υπάρχει πεδίο παρουσίας πληροφορίας.

Οι αστικοί νομάδες είναι οι εργαζόμενοι που χρησιμοποιώντας τις τεχνολογικές εξελίξεις μπορούν να εργαστούν από το σπίτι το γραφείο ή το πάρκο της γειτονιάς τους και να εξασφαλίσουν συνεργασίες με ανθρώπους από οποιοδήποτε μέρος του κόσμου με τους οποίους θα συνεργαστούν σε διαδικτυακές πλατφόρμες επικοινωνίας. Οι παγκόσμιοι νομάδες είναι αυτοί των οποίων η εργασία εμπεριέχει έντονη την κινητικότητα και στον φυσικό χώρο.

Ο τρόπος ζωής αυτών των νομάδων έχει διαφορετικές απαιτήσεις από τις οποίες προβάλλουν καινούριες πρακτικές διευκόλυνσης της καθημερινότητας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο σύγχρονος εργαζόμενος νομάς είναι η ανάμειξη εργασίας, ελεύθερου χρόνου και ξεκούρασης. Το άτομο μπορεί να καθορίσει το πρόγραμμα του, παράλληλα όμως η συνεχής συνδεσιμότητα και η συνεργασία με ανθρώπους που βρίσκονται σε διαφορετικές ζώνες ώρας συνεπάγεται πως πρέπει ανά πάσα στιγμή να βρίσκεται σε ετοιμότητα.

Είτε λόγω της ανάγκης διαχωρισμού ελεύθερου χρόνου εργασίας, είτε λόγω ανάγκης καταπολέμησης της μοναξιάς ή ακόμα και για την ευκολία υποδομής, οι χώροι συστεγασμένης εργασίας προβάλλουν ολοένα και περισσότερο. Ψηφιακοί ή στο φυσικό χώρο, υπό μορφή υπηρεσίας προς ενοικίαση ή ως αυθόρμητες συναντήσεις, η εμφάνιση της συστεγασμένης εργασίας φαίνεται να αντικαθιστά τους χώρους γραφείων.

Η ιδιοκτησία φορτίζεται αρνητικά, αποτελεί βάρος και δημιουργεί άγχος για επικείμενη απώλεια ή την ανάγκη αποθήκευσης. Η τάση του νέο-μινιμαλισμού προτείνει την απόρριψη των μη χρηστικών αντικειμένων και την χρήση ολοένα μικρότερων και πολύ-χρηστικότερων προϊόντων και χώρων.

Σε αυτά τα πλαίσια εμφανίζεται και η τάση της περιστασιακής χρήσης αντικειμένων και χώρων. Με άλλα λόγια προωθείται μια κουλτούρα μοιράσματος, παρά συλλογής υλικών αγαθών.

Τέλος έγινε η ταξινόμηση των νομαδικών φύλων σύμφωνα με την πολιτική σκέψη.

Στα 80' τόσο η βιβλιογραφία όσο και η πραγματικότητα εμφάνιζε τον νέο-νομάς ως το μέλος μιας ελίτ εργαζομένων που εξυπηρετεί του κανόνες του κεφαλαίου.

Μέσα σε λίγα μόνο χρόνια ο σύγχρονος νομάς με υψηλή την συνιστώσα του ψηφιακού νομαδισμού, συστήνει τον λείο χώρο μέσω του διαδικτύου και συγκροτεί ομάδες πίεσης με ανάδραση στον φυσικό χώρο. Ο νέο νομάς γίνεται ο νομάς των Deleuze και Guattari.

Στο δίπολο επικοινωνιολογίας –νομαδισμού, ο νομάς σήμερα φαίνεται να επικρατεί.

Έχει στο επίκεντρο της ύπαρξής του την κινητικότητα και βασική επιδίωξη την συνεχή πρόσβαση στην πληροφορία. Μέσα από αυτούς τους 2 άξονες συγκροτείται ο κόσμος του.

Χωρίς τόπο, σε αυτήν την διάλεξη επιχειρήθηκε να διαβαστεί μέσα από τα ίχνη του.

Βιβλιογραφία

Abbas Yasmin, Embodiment: Mental and Physical Geographies of the Neo-nomad, Master of Science in Architecture Studies Thesis, Massachusetts Institute of Technology, 2001

Abbas Yasmin and Dervin Fred (Eds.) Digital Technologies of the Self , Cambridge, Cambridge Scholars Publishing, 2009 ,

Bauman Zygmunt, Identity: Conversations with Benedetto Vecchi. Cambridge, Polity, 2004

Bauman Z, Η εργασία ο καταναλωτισμός και οι νεόπτωχοι μετάφραση, Αναμετρήσεις με τον 21ο αιώνα, Μεταίχμιο , [1η έκδοση 1998], 2004

Bauman Z. Liquid Modernity, 1η έκδοση, Cambridge UK, Polity Press, 2006

Castells Manuel G rassrooting the Space of flows, Journal, Urban Geography, Bellwether Publishing, Ltd, Volume 20, Number 4 / May 16-June 30, 1999

Castells Manuel & Ince Martin , Conversations with Manuel Castells, London, Polity, 2003

Creswell Tim , On the move: Mobility in the modern western world, NY, Routledge [Taylor and Francis group] 2006

Deleuze Gilles , Guattari Félix, Nomadology: The War Machine, Seattle, Wormwood Distribution 2010 Originally appearing in A Thousand Plateaus Translated by Brian Massumi 1986,

Fortunati Leopoldina , The mobile phone: Towards new categories and social relations. Information, Communication & Society 2006

McLuhan Marshall, Understanding Media: The Extensions of Man, 1η έκδοση, Canada, Sphere Books , 1964 (1η έκδοση, Cambridge, Massachusetts, The MIT Press 1994)

Mitchell J. William, Me ++ and the networked city, Cambridge-Massachusetts, MIT press, 2004

Turkle Sherry «Life on the Screen: identity in the age of the internet», NY, Touchstone, 1997, σελ 185 παραθέτουν οι Fred Dervin and Yasmine Abbas, , Digital Technologies of the Self, Newcastle , Cambridge Scholars Publishing , 2009

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ-ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

Abbas Yasmin, Νέο-νομαδιός, <http://videos.liftconference.com/video/1169165/yasmine-abbas-neo-nomadism> , Γενεύη, lift conference, 2011

Bardhi Fleura , Eckhardt Giana , and Arnould Eric J. Liquid Relationship to Possessions. Journal of Consumer Research, October 2012 βλ. <http://www.sciencedaily.com/releases/2012/04/120416113109.htm>

Brey, P. (2000), Technology as Extension of Human Faculties, Research in Philosophy and Technology, vol 19. Ed. C. Mitcham. London: Elsevier/JAI Press σελ 5

Deleuze Gilles , Postscript on the societies of control, L'autre Journal, Vol. 59, winter, 1992, σελ 3-7

Gordillo Gastón , The Speed of Revolutionary Resonance , Αφιέρωμα στις δυκτιωμένες εξεγέρσεις <http://www.re-public.gr/?p=4362>

Hill Graham , «Less things more happiness», Ted event http://www.ted.com/talks/graham_hill_less_stuff_more_happiness.html

Kluth Andreas, Nomads at last, The economist [From the print edition] Apr 10th 2008

Rosenwald Michael , Telecommuters cut the cord, LA times, July 29, 2009 βλ. <http://business.time.com/2009/07/29/the-new-work-environment-from-office-drones-to-co-working-with-digital-nomads/#ixzz2JOYICrsj>

Saffo Paul, Get ready for a new economic era. Mc Kinsey & Company , What Matters – February 26, 2009, <http://www.saffo.com/essays/>

Vaucelle Cati, The Everyday Collector, Massachusetts Institute of Technology, MIT Media Lab

Ασημάκη Άννη –Κουστουράκης Γεράσιμος –Καμαριανός Ιωάννης, Οι έννοιες της νεωτερικότητας και της μετανεωτερικότητας και η σχέση τους με τη γνώση: Μια κοινωνιολογική προσέγγιση, Το βήμα των κοινωνικών επιστημών, Τομος ΙΕ, τεύχος 60, Καλοκαίρι 2011 ,σελ 99-120

Λυνάργος- Ρυλμόν Πέτρος «Γνώση, εργασία και συλλογική δράση» παρουσιάστηκε στην ανοικτή συζήτηση, ΟΜΟΤΙΜΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ (ΤΡΟΠΟΙ ΥΠΑΡΞΗΣ ΤΟΥ «ΚΟΙΝΟΥ») στην Σχολή Αρχιτεκτόνων Ε.Μ.Π, ΤΡΙΤΗ 31 ΜΑΙΟΥ στα πλαίσια των δράσεων της Σχολής Αρχιτεκτόνων Ε.Μ.Π. και του μαθήματος «Το δικτυακό παράδειγμα και ο (κοινός) χώρος βλ. http://withinthemultitude.blogspot.gr/p/blog-page_4815.html ς», του ΔΠΜΣ Σχεδιασμός – Χώρος – Πολιτισμός

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

<http://annals.yonsei.ac.kr/news/articleView.html?idxno=365>,

<http://boingboing.net/2010/09/10/technomads.html> <http://guynameddave.com/2010/11/the-minimal-challenge/>

<http://www.biomems2013.com/>